

Protocol d'anàlisi de la despesa pública des de la perspectiva de gènere

Núria Rodríguez Planas

manual en línia

Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones

ÍNDIX

3	I. INTRODUCCIÓ
3	Quin és l'objectiu d'aquest treball?
4	A qui va dirigit aquest manual?
5	II. PRESSUPOSTOS DE GÈNERE
5	A. Pressupostos del Govern i gènere
5	B. Raons per a una anàlisi de gènere
7	C. Avantatges d'utilitzar pressupostos de gènere
9	III. PRESSUPOSTOS PÚBLICS
9	A. Marc conceptual
9	B. Les funcions del pressupost del Govern
10	C. Estructura dels pressupostos públics
	QUADRE I: Estructura del pressupost segons la naturalesa econòmica dels ingressos i de les despeses
11	D. Cicle pressupostari de la Generalitat de Catalunya
	QUADRE II: Fases del cicle d'elaboració del pressupost de la Generalitat de Catalunya
	QUADRE III: Debats dins de la fase de discussió i aprovació del pressupost al Parlament de Catalunya
	QUADRE IV: Procediment general d'execució del pressupost de despeses públiques
13	E. Els ingressos de la Generalitat de Catalunya
	QUADRE V: Ingressos de la Generalitat de Catalunya
14	F. Problemes d'implementació dels pressupostos del Govern dins del context dels pressupostos de gènere
17	IV. MARC CONCEPTUAL PER A L'ANÀLISI DE LA DESPESA PÚBLICA DES DE LA PERSPECTIVA DE GÈNERE
19	V. PROPOSTA METODOLÒGICA PER A L'ANÀLISI DE LA DESPESA PÚBLICA DES DE LA PERSPECTIVA DE GÈNERE
	QUADRE VI: Proposta metodològica per a l'anàlisi de la despesa pública des de la perspectiva de gènere
20	Primer pas: classificació de la despesa pública
	QUADRE VII: Classificació funcional de la despesa pública de l'Estat de Bolívia, 1998
	QUADRE VIII: Classificació funcional de la despesa pública del Govern del municipi de La Paz, Bolívia, 2001
	QUADRE IX: Classificació funcional de les activitats esportives del Consell Català de l'Esport, 2005
22	Segon pas: identificació de les implicacions de les activitats, programes o subprogrames del govern
	QUADRE X: Proposta de preguntes per avaluar si les activitats, programes o subprogrames tenen un enfocament de gènere
	QUADRE XI: Matriu de quantificació del pressupost per programa i subprogrames
	QUADRE XII: Continguts de gènere dels programes i projectes generals, Districte Municipal de Quito, Equador, 2002
	QUADRE XIII: Anàlisi dels continguts de gènere dels programes i projectes específics, Districte Municipal de Quito, Equador, 2002
	QUADRE XIV: Continguts de gènere dels objectius generals del Consell Català de l'Esport, 2005
	QUADRE XV: Despesa pública social efectiva de l'Estat de Bolívia, 1998
	QUADRE XVI: Despesa pública social efectiva de La Paz, 2001
	QUADRE XVII: Matriu de quantificació del pressupost per programa i subprogrames, CCE 2005

	QUADRE XVIII: Avaluació de l'impacte de gènere a mitjà i llarg termini de les activitats o programes del CCE, 2005
32	Tercer pas: anàlisi de la quantitat de recursos destinats a qüestions de gènere QUADRE XIX: Despesa pública social efectiva de Bolívia, 1998 QUADRE XX: Despesa pública social efectiva de La Paz, 2001 QUADRE XXI: Recursos dirigits a l'equitat de gènere Consell Català de l'Esport, 2005
35	Quart pas: identificació de les necessitats de les dones i els homes QUADRE XXII: Percentatge de beneficiaris de diferents serveis públics a Austràlia, 1992 QUADRE XXIII: Percentatge de persones que voldrien un increment dels diferents serveis públics a Austràlia, 1992 QUADRE XXIV: Enquesta de quin joc es vol per al pati QUADRE XXV: Resultats de la utilització del pati
38	Cinquè pas: identificació de la incidència del benefici rebut per les dones i els homes QUADRE XXVI: Anàlisi de la utilització de l'espai del pati des d'una perspectiva de gènere QUADRE XXVII: Anàlisi de la utilització del pressupost del pati des d'una perspectiva de gènere QUADRE XXVIII: Incidència del benefici rebut per sexe i per nivell de despesa familiar, Costa d'Ivori, 1995 QUADRE XXIX: Recursos del CCE destinats als usuaris per activitat esportiva i sexe, 2005
44	Sisè pas: identificació i quantificació de la utilització del temps de les dones i els homes QUADRE XXX: Mitjana de temps que es destina diàriament a les activitats següents, per sexe, Austràlia, 1992 QUADRE XXXI: Percentatge del temps utilitzats en diferents activitats per dones i homes de zones rurals de Sri Lanka
45	Setè pas: anàlisi de l'impacte de la despesa pública en les relacions de gènere QUADRE XXXII: Preguntes per a l'anàlisi de l'impacte de la despesa pública en les relacions de gènere QUADRE XXXIII: Assignacions específicament dirigides a dones i nenes, Departament d'Agricultura, Sud d'Austràlia, 1988-1990 QUADRE XXXIV: Assignacions generals, impacte d'activitats claus en dones i nenes, Departament d'Agricultura, Sud d'Austràlia 1988-1990 QUADRE XXXV: Avaluació d'oportunitats equitatives per a les treballadores del sector públic, Sud d'Austràlia, 1983-1988 QUADRE XXXVI: Utilització dels serveis del defensor del poble, Nord d'Austràlia, 1995-1998
50	Vuitè pas: canviar les polítiques i els pressupostos per tal de millorar la situació social i econòmica de les dones
51	VI. INDICADORS PER AL SEGUIMENT I L'AVALUACIÓ DE L'IMPACTE DE LA DESPESA DEL GOVERN DES D'UNA PERSPECTIVA DE GÈNERE QUADRE XXXVII: Proposta d'indicadors de seguiment o d'impacte de la despesa en les relacions de gènere
53	VII. PROBLEMES FREQUENTS
55	VIII. LLIÇONS I SUGGERIMENTS
58	REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Els pressupostos sensibles al gènere són una iniciativa recent que té com a objectiu analitzar tant les despeses com els ingressos públics des d'una perspectiva de gènere, identificar les conseqüències i els impactes que aquests tenen per a les dones i per a les nenes en comparació amb els que tenen per als homes i per als nens. Per tant, els pressupostos de gènere no són pressupostos separats per a les dones ni per als homes, sinó que són un intent de desglossar i desagregar els pressupostos generals del Govern d'acord amb el seu impacte sobre les dones i els homes, i els diferents grups de dones i homes, tenint en compte quines són les relacions de gènere que s'estableixen dins de la societat.

Els pressupostos de gènere prenen, doncs, els compromisos del Govern en temes de gènere i els converteix en compromisos pressupostaris. Els pressupostos de gènere garanteixen que els temes de gènere estiguin inclosos en totes les polítiques, plans i programes nacionals i que no es refereixin a les dones com un "grup d'interès" especial. L'objectiu d'un pressupost sensible al gènere és alimentar els debats sobre polítiques i assegurar l'assignació adequada de la despesa pública i dels impostos.

L'experiència internacional mostra que no existeix un model únic per incorporar pressupostos de gènere. Les diferències institucionals, polítiques, culturals i socials dels diferents països, com també les diferents disponibilitats de recursos i dades dels diferents governs fa que no hi hagi una recepta única per als pressupostos de gènere. Per tant, és necessari adaptar les diferents eines disponibles a les realitats i necessitats de cada localitat.

Quin és l'objectiu d'aquest treball?

Amb l'objectiu d'impulsar el procés d'implementació dels pressupostos de gènere a Catalunya, l'Institut Català de les Dones ha encarregat la realització d'aquest manual en el qual s'estableixen els requisits bàsics generals que cal seguir per dur a terme l'anàlisi de les despeses públiques dels departaments de la Generalitat de Catalunya, des d'una perspectiva sensible al gènere.

Es tracta, doncs, de dotar l'Administració de Catalunya d'una estructura de suport que li permeti analitzar, d'una banda, la quantitat de recursos que destina a dones i homes i, de l'altra,

l'impacte que aquestes despeses tenen sobre les dones i els homes, per tal de desmitificar la neutralitat aparent dels pressupostos i de les polítiques del Govern.

Per a la realització d'aquest manual, s'han utilitzat tant les lliçons de l'experiència internacional, com l'experiència obtinguda en la realització de l'anàlisi del pressupost d'activitats esportives del Consell Català de l'Esport de la Generalitat de Catalunya per a l'any 2005.

A qui va dirigit aquest manual?

Aquest manual va dirigit a les dones i els homes de l'Administració, treballin o no en el procés pressupostari del seu Departament. Es pretén, doncs, oferir una guia pràctica que sigui útil tant per al funcionariat que treballen directament en l'elaboració i execució del pressupost, com per als membres de l'Administració que dirigeixen un projecte, programa o subprograma públics, perquè tots dos grups participen i, per tant, influeixen fins a un cert punt les polítiques i els pressupostos públics.¹ S'espera que aquest manual els familiaritzi amb els conceptes de pressupostos de gènere i els permeti aplicar les diferents eines disponibles per a l'anàlisi de la despesa pública des d'una perspectiva de gènere.

1. És important remarcar que l'àmbit d'estudi es pot fer tant en l'àmbit dels diferents departaments de la Generalitat, com en l'àmbit regional o local.

II. PRESSUPOSTOS DE GÈNERE

A. Pressupostos del Govern i gènere

El pressupost d'un govern representa les prioritats econòmiques i socials d'un país: a qui es valora, el treball de qui es valora, a qui es recompensa i a qui i el treball de qui no es valora. Els pressupostos són l'instrument més important de la política econòmica del Govern i, com a tal, poden ser una eina poderosa per transformar el país perquè pugui complir amb les necessitats de totes les persones, especialment les de les més desfavorides.

Sovint es considera que els pressupostos i les polítiques del Govern afecten d'una manera més o menys igual totes les persones, atès que, en general, apliquen les mateixes regles i procediments a les dones i als homes. Ara bé, aplicar les mateixes regles i procediments a tots dos grups pot reforçar les desigualtats existents i perjudicar els interessos de les dones.

Les bones polítiques pressupostàries requereixen una comprensió tant de l'impacte de les polítiques com de la forma en què aquestes s'haurien de dissenyar per tal d'aconseguir resultats que satisfacin les necessitats de les dones, els homes, les nenes i els nens, com també dels diferents grups de dones, homes, nens i nenes.

Per això és indispensable tenir accés a informació desagregada per sexe, la qual permet l'anàlisi de l'impacte dels pressupostos sobre les dones i els homes. Només amb aquesta informació desagregada per sexe es podrà valorar com els impostos, l'educació, el mercat laboral o la política industrial, entre altres polítiques, afecten les dones atesa la seva posició dins de la família, la societat i l'economia.

B. Raons per a una anàlisi de gènere

Almenys hi ha quatre raons que justifiquen els pressupostos de gènere. Els pressupostos de gènere permeten: 1) conscienciar el Govern i la població de l'impacte de gènere dels pressupostos i de les polítiques; 2) avaluar si els governs compleixen els seus compromisos de polítiques de dones; 3) canviar les polítiques i els pressupostos per tal de millorar la situació social i

econòmica de les dones, i 4) evitar les pèrdues que una nació pot tenir com a conseqüència de no tenir en compte les implicacions de gènere en les despeses i els ingressos públics.

1. Conscienciar el Govern i la població de l'impacte de gènere dels pressupostos i de les polítiques

Els pressupostos de gènere permeten al Govern prendre consciència de l'impacte de les seves pròpies polítiques en qüestions de polítiques de dones. A més, també permeten transmetre a la societat civil informació de l'impacte en qüestions de gènere de les activitats i les polítiques del Govern.

2. Avaluar si els governs compleixen els seus compromisos d'implementació de polítiques de dones

Els pressupostos de gènere permeten avaluar si el Govern compleix els seus compromisos d'implementació de polítiques de dones. Per exemple, a través dels pressupostos de gènere, el Govern pot: 1) examinar les seves polítiques i avaluar la rellevància d'aquestes polítiques en la situació econòmica i social de les dones; 2) identificar indicadors de gènere, com, per exemple, el nombre de dones o homes que es beneficien d'un determinat programa; 3) mostrar els recursos invertits des d'una perspectiva de polítiques de dones, i 4) indicar els canvis que tenen planejats per al pròxim any per assolir més igualtat d'oportunitats. A més, els pressupostos de gènere també són efectius com a eina de control de les implantacions de les polítiques i de la legislació de gènere.

3. Canviar les polítiques i els pressupostos per tal de millorar la situació social i econòmica de les dones

Segons Sharp i Broomhill (1988), l'èxit dels pressupostos de gènere depèn de la seva capacitat de canviar la distribució dels pressupostos i les polítiques de tal manera que fomentin les polítiques de dones. Per exemple, si la iniciativa porta el Departament d'Economia i Finances a fer una declaració formal i oficial de la relació entre la política pressupostària i les polítiques de dones, els pressupostos de gènere establiran un nou vincle amb la política pressupostària. Això és important quan és el marc macroeconòmic del Govern el que en última instància determina l'impacte positiu o negatiu de la política econòmica del Govern sobre les dones (Sharp i Broomhill, 1988; Cagatay, Elson i Grown, 1995; Bakker 1996).

4. Evitar les pèrdues que una nació pot tenir com a conseqüència de no tenir en compte com afecten les despeses i els ingressos públics les dones i els homes

Els pressupostos de gènere permeten minimitzar les pèrdues associades amb la manca de consideració de les implicacions de gènere en les despeses i els ingressos públics. Alguns exemples d'aquestes pèrdues són els següents:

- **Falses economies:** Molt freqüentment, els retalls pressupostaris en despeses públiques de fet no són retalls pressupostaris, perquè el que fan és transferir les despeses del sector públic al sector productiu no remunerat, és a dir, a les dones, principals proveïdores d'assistència a les criatures i a la gent gran.
- **Deficiència dels objectius:** L'assistència a les famílies amb pocs recursos es tendeix a donar per mitjà de subsidis o transferències al cap de família, que generalment és l'home. Ara bé, multitud d'estudis demostren que aquest tipus de transferències tenen un impacte més gran si es distribueixen directament a la persona que dedica més temps al benestar de les criatures i de la gent gran, que acostumen a ser les dones.
- **Pèrdua de resultats:** La manca de consideració del gènere en la planificació de la despesa pública, per exemple, l'educació, l'esport o el mercat laboral, provoca situacions de desigualtat en l'educació i l'educació física de les dones i les nenes, o en la productivitat laboral de les dones.

C. Avantatges d'utilitzar pressupostos de gènere

L'elaboració dels pressupostos de gènere té els avantatges següents:

- **Fomentar la transparència:** Els pressupostos de gènere poden transmetre a la societat civil i al Parlament els assoliments en el compromís polític del Govern en polítiques de dones. Un dels mecanismes utilitzats per transmetre a la societat civil i al Parlament l'impacte en qüestions de gènere de les activitats del Govern és incloure en el pressupost nacional discussions sobre les qüestions de polítiques de dones. Els països que han utilitzat aquest mecanisme l'han trobat força eficient per generar debat polític i econòmic sobre les polítiques públiques en temes de polítiques de dones.
- **Fomentar l'eficiència:** Els pressupostos de gènere serveixen d'instrument financer per evitar pèrdues econòmiques produïdes per la falta de comptabilització i planificació adequada. Ignorar les diferències de gènere en la societat a l'hora d'assignar els recursos públics, o no comptabilitzar el treball productiu no remunerat en la planificació de la política econòmica, pot comportar ineficiències econòmiques considerables. Els pressupostos de gènere haurien de permetre minimitzar aquestes ineficiències.
- **Facilitar la rendició de comptes i responsabilitats:** Els pressupostos de gènere són útils per millorar la rendició de comptes i assolir la implementació efectiva de les polítiques que cerquen la igualtat d'oportunitats. Per exemple, els pressupostos de gènere indueixen a desenvolupar indicadors desagregats per sexe, un bon instrument per rendir comptes i responsabilitats.

III. PRESSUPOSTOS PÚBLICS

A. Marc conceptual

Els governs disposen d'un conjunt d'eines econòmiques que utilitzen per ajustar els desequilibris macroeconòmics. Per exemple, els pressupostos públics tenen un paper essencial en la planificació i el control de les activitats econòmiques d'una nació. Més en concret, els governs utilitzen els pressupostos per planificar tant els ingressos que esperen recaptar durant l'exercici econòmic, com les despeses públiques que planifiquen fer durant aquest mateix període. Els pressupostos públics són, per tant, una previsió d'ingressos i de despeses, per a un exercici econòmic, basada en una sèrie d'objectius econòmics i de creixement establerts pel Govern.

Els pressupostos públics són importants atès que

1. estableixen la quantitat de recursos disponibles per dur a terme els objectius governamentals;
2. representen quantitativament les prioritats governamentals i permeten la comparació de la despesa per partides i per la seva evolució al llarg del temps;
3. permeten concretar el desenvolupament de les actuacions governamentals per àrees temàtiques (com, per exemple, habitatge, educació o treball).

Una primera revisió d'aquests criteris, des de la perspectiva de gènere, mostrarà si els pressupostos incideixen en les preocupacions de les dones i els homes per igual o si un dels sexes disposa, a través dels pressupostos públics, d'una resposta més gran a les seves demandes en la vida quotidiana.

B. Les funcions del pressupost del Govern

El pressupost del Govern és essencial en la planificació i el control de les activitats econòmiques d'una nació. Els pressupostos desenvolupen diverses funcions; a continuació, descrivim quatre de les principals funcions econòmiques dels pressupostos del Govern:

- 1. Assignació de recursos.** Aquesta funció es refereix a l'oferta de béns i serveis públics per part del Govern. Per exemple, a l'hora d'assignar els recursos, la Generalitat ha de decidir, d'una banda, la proporció del pressupost que s'ha de destinar a la prestació de

béns i serveis públics i, de l'altra, com s'han de repartir els recursos entre les diverses funcions, polítiques i programes governamentals de la Generalitat.

2. Distribució dels ingressos i la renda. Aquesta funció té a veure amb la utilització de la política pressupostària per reduir les desigualtats en la distribució dels ingressos i la renda. Per exemple, la política pressupostària del Govern pot reduir les desigualtats en la distribució dels ingressos i de la renda per mitjà d'una imposició progressiva i una redistribució de la renda entre els més necessitats.

3. Estabilització de l'economia. Els pressupostos del Govern s'utilitzen per promoure l'activitat en el mercat laboral, l'estabilitat de preus, el creixement econòmic, la sostenibilitat ambiental i la competitivitat. La política d'estabilització requereix criteris econòmics, polítics i socials per determinar, per exemple, quins objectius tenen prioritat en un moment determinat i quins percentatges d'atur, deute o dèficit públic són acceptables. La política pressupostària pot promoure el creixement econòmic a través del pressupost.

4. Rendició de comptes i responsabilitats i control sobre les finances del Govern. Els pressupostos del Govern, com que mostren les despeses i els ingressos públics, permeten rendir comptes al Parlament i a la societat civil, alhora que fan possible un control sobre les finances del Govern.

C. Estructura dels pressupostos públics

Els pressupostos públics s'estructuren en dos grans blocs: el bloc dels ingressos i el bloc de les despeses. No obstant això, els pressupostos es poden representar amb diverses estructures, com per exemple:

- **Estructura orgànica.** La presentació del pressupost es fa d'acord amb els centres gestors; és a dir, els ens i els organismes encarregats de gestionar els diners. En aquest cas, tant els ingressos com les despeses es poden ordenar orgànicament, tenint en compte qui els recull i qui els gasta.
- **Estructura funcional i de programes.** L'estructura pressupostària es fa d'acord amb la finalitat o l'objectiu de la despesa pública. En aquest cas, les despeses s'ordenen segons l'objectiu que persegueixen.
- **Estructura econòmica.** L'estructura econòmica ordena els ingressos i les despeses tenint en compte la seva naturalesa econòmica. En el quadre I es mostra la desagregació del pressupost sota aquest criteri d'ordenació.

QUADRE I	
ESTRUCTURA DEL PRESSUPOST SEGONS LA NATURALESA ECONÒMICA DELS INGRESSOS I DE LES DESPESES	
INGRESSOS CORRENTS Impostos directes Impostos indirectes Taxes, preus i altres ingressos Transferències corrents Ingressos patrimonials DE CAPITAL Transferències de béns Transferències de capital D'OPERACIONS FINANCERES Actius Passius	DESPESES CORRENTS Personal Despeses de béns i serveis Despeses financeres Transferències corrents DE CAPITAL Inversions reals Transferències de capital D'OPERACIONS FINANCERES Actius Passius

D. El cicle pressupostari

Per analitzar els pressupostos és important entendre com estan formulats. També és útil conèixer el cicle pressupostari, perquè això permetrà identificar en quin moment del procés pressupostari és més fàcil una intervenció determinada.

Podem definir les quatre fases següents de l'anomenat cicle pressupostari de la Generalitat de Catalunya:

- 1. L'elaboració per l'executiu.** Tal com descriu el quadre II, l'elaboració del pressupost de la Generalitat és un procés que consta de tres fases ben determinades: la confecció del pressupost, la tramesa del pressupost al Departament d'Economia i Finances i l'aprovació del Projecte de llei del pressupost pel Consell Executiu.

QUADRE II
FASES DEL CICLE D'ELABORACIÓ DEL PRESSUPOST DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA
CONFECCIÓ DEL PRESSUPOST
Els organismes superiors de la Generalitat i els seus departaments trameten al conseller d'Economia i Finances, abans del dia 1 de maig de cada any: • Els avantprojectes dels estats de despeses. • Els avantprojectes dels estats d'ingressos i, si escau, dels recursos i les dotacions de les entitats autònomes i les empreses públiques que han de constituir un únic avantprojecte per a cadascuna. L'estat d'ingressos del pressupost de la Generalitat l'ha d'elaborar el Departament d'Economia i Finances, d'acord amb el que estableix l'article 31.2 de la Llei de finances públiques de Catalunya i l'article 4 de la LOFCA, que fa referència als recursos de les comunitats autònomes.
TRAMESA DEL PRESSUPOST AL DEPARTAMENT D'ECONOMIA I FINANCES
El Departament d'Economia i Finances, tenint en compte els esmentats avantprojectes de despeses i l'estimació dels ingressos (que elabora aquest mateix Departament), ha de formular el Projecte de llei de pressupost i l'ha de sotmetre a l'acord del Govern. El Projecte de llei de pressupost ha de dur adjunta la documentació següent: • El compte consolidat dels diferents projectes relatius a la Generalitat i a les seves entitats autònomes. Aquest compte ha de distingir de manera separada les operacions corrents i les operacions de capital, i s'ha de tenir en compte la distribució sectorial i territorial de les despeses d'inversió. • Una memòria explicativa. • Una memòria sobre els aspectes pressupostaris de la funció pública, la seva adequació a la plantilla orgànica vigent, el detall de les plantilles de totes les seccions i organismes autònoms i la seva política de contractació. • Una memòria explicativa dels criteris aplicats en les subvencions corrents i de capital. • La liquidació del pressupost de l'any anterior i un estat d'execució del vigent. • Una memòria justificativa que ha d'indicar l'oportunitat dels arrendaments o de les compres d'immobles incloses en el pressupost. • Un informe econòmic financer. • El pressupost classificat per programes de tots els departaments.
APROVACIÓ DEL PROJECTE DE LLEI DE PRESSUPOST PEL CONSELL EXECUTIU
El Projecte de pressupost de la Generalitat se sotmet al Consell Executiu, al qual correspon, d'acord amb l'article 212 de l'EAC, "l'elaboració i aplicació del pressupost de la Generalitat". Per tant, s'entén que correspon al Govern la iniciativa legislativa en matèria pressupostària.

L'elaboració del pressupost comença a principi de maig i dura uns cinc mesos.

2. L'aprovació al Parlament. Un cop aprovat el Projecte de Llei del pressupost pel Govern, aquest s'ha de trametre, amb tota la documentació especificada en el quadre I, al Parlament de Catalunya, abans del dia 10 d'octubre de cada any, per al seu examen, esmena i aprovació. Tal com descriu el quadre III, dins de la fase de discussió i aprovació del pressupost al Parlament, cal distingir tres moments diferents: el debat en el Ple, el debat en Comissió i el debat final en el Ple.

QUADRE III
DEBATS DINS DE LA FASE DE DISCUSSIÓ I APROVACIÓ DEL PRESSUPOST AL PARLAMENT DE CATALUNYA
DEBAT EN EL PLE
En el Ple es du a terme el debat de la totalitat del Projecte de Llei de pressupost abans de començar la tramitació en Comissió, i es refereix únicament i exclusivament a les esmenes a la totalitat del projecte. Els torns de paraula són de trenta minuts.
DEBAT EN COMISSIÓ
El debat en Comissió es refereix a l'articulat i a l'estat d'autorització d'ingressos i de despeses, sense perjudici de l'estudi d'altres documents que hagin d'acompanyar el Projecte de Llei de pressupost. El president de la Comissió i el president de la Cambra, d'acord amb la Mesa respectiva, poden ordenar els debats i les votacions de la manera més adient a l'estructura del pressupost.
DEBAT FINAL EN EL PLE
El debat final en el Ple contempla únicament l'articulat i les esmenes, i els vots particulars que hi seran reservats, com també les esmenes a la totalitat reservades a les seccions o als serveis pressupostaris.

3. L'execució de la despesa per l'executiu. L'exercici de l'execució pressupostària de les despeses s'ha de sotmetre als principis constitucionals següents: equitat, eficiència i economia, eficàcia, legalitat i solidaritat. Tot i que es pot parlar d'un procediment general d'execució del pressupost de despeses, no existeix un únic procediment, sinó diversos. Segons el tipus de despesa de què parlem, hi ha unes especialitats pròpies al seu procediment d'execució. No obstant això, hi ha una sèrie d'actuacions que sempre són les mateixes. El quadre IV resumeix aquestes fases que sempre apareixen a tots els procediments d'execució de les despeses públiques.

4. Procediment de pagament. L'exercici del procediment de pagament constitueix un acte pel qual s'autoritza que s'efectuïn sortides materials o virtuals de diners del Tresor Públic, per satisfer una obligació, relativa a una proposta de pagament emesa per l'òrgan competent de gestió de la despesa. La normativa de la Generalitat estableix que correspon al conseller d'Economia i Finances l'ordenament dels pagaments, que podrà delegar de forma expressa, amb caràcter general o singular.

QUADRE IV
PROCEDIMENT GENERAL D'EXECUCIÓ DEL PRESSUPOST DE DESPESES PÚBLIQUES
AUTORITZACIÓ DE LA DESPESA
És un acte de caràcter intern i no implica encara una relació del centre gestor amb altres entitats, però suposa la iniciació del procés administratiu d'execució de la despesa. A Catalunya, correspon als òrgans superiors de la Generalitat i als consellers dels departaments autoritzar les despeses pròpies dels serveis al seu càrrec, sempre dins de les limitacions que estableix el text refós en l'article 35: • Els crèdits s'han de destinar a la finalitat motivada en el pressupost. • No es poden adquirir compromisos per imports superiors als dels crèdits. En els casos que es determinin per llei serà competència del Govern autoritzar les despeses.
COMPROMÍS DE LA DESPESA O DISPOSICIÓ
És l'acte administratiu en virtut del qual l'autoritat competent acorda amb un tercer, després de l'acompliment dels tràmits que amb subjecció a la normativa vigent corresponguin, la realització d'obres, prestació de serveis i subministrament, que prèviament hagin estat autoritzats. Amb la fase de disposició queda formalitzada la reserva del crèdit per un import i unes condicions exactament determinats. La disposició no és cap acte de decisió de fer una despesa, sinó que és la conseqüència pressupostària d'aquesta decisió. El que es fa amb aquest acte és convertir la reserva condicionada de crèdit en reserva formal i definitiva.
RECONeixEMENT DE L'OBLIGACIÓ
És l'operació de contraure en comptes els crèdits exigibles contra la Generalitat. Es pot arribar al nivell d'obligació perquè ha estat acreditada satisfactòriament la prestació que prèviament estava en fase de disposició. Els òrgans competents per a la seva aprovació són els mateixos que en les fases d'autorització i disposició.
PROPOSTA DE PAGAMENT
En l'àmbit de la Generalitat de Catalunya, s'entén per pagament ordenat l'operació per la qual l'ordenador expedeix, en relació amb una obligació contreta, el manament de pagament contra la Tresoreria de la Generalitat.

E. Els ingressos de la Generalitat de Catalunya

L'Estatut d'autonomia de Catalunya detalla els recursos de la Hisenda de la Generalitat de Catalunya, els quals s'indiquen en el quadre V.

QUADRE V
INGRESSOS DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA
• Impostos propis • Impostos cedits per l'Estat • Percentatge de participació en la recaptació total tributària de l'Estat • Taxes i preus públics propis o derivats de serveis estatals transferits • Contribucions especials pròpies • Recàrrecs sobre impostos estatals • Ingressos procedents del Fons de Compensació Interterritorial • Emissió de deute públic i el recurs al crèdit • Rendiments del seu patrimoni • Ingressos de dret privat, llegats i donacions • Subvencions • Ingressos de multes i sancions que pot imposar • Altres assignacions a càrrec dels pressupostos estatals

La Llei de finances públiques de Catalunya regula el règim dels dret de la Hisenda de la Generalitat de Catalunya amb l'estructura següent:

- **Destinació dels ingressos.** Els recursos de la Generalitat de Catalunya i de les seves entitats autònomes i empreses públiques que en depenen s'han de destinar a satisfer el conjunt de les seves respectives obligacions. Aquest principi no permet, per tant, l'afectació dels ingressos recaptats al finançament de determinades despeses o bé l'increment de determinades despeses com a compensació per una recaptació més gran dels recursos que es gestionen pels departaments, entitats o empreses de la Generalitat.
- **Administració dels ingressos.** És el conseller/a d'Economia i Finances el que s'ocupa de l'administració dels drets que conformen la Hisenda de la Generalitat de Catalunya. El Govern de la Generalitat de Catalunya, a proposta del conseller/a d'Economia i Finances, té la competència en l'organització dels serveis de gestió, recaptació, liquidació i inspecció tributària. Aquesta gestió (en totes les fases del procediment) dels tributs propis i dels recàrrecs sobre impostos estatals s'ha d'ajustar a les disposicions que determinen l'Estatut d'autonomia, les lleis del Parlament de Catalunya, els reglaments del Govern i les normes de desplegament que expedeixi el conseller/a d'Economia i Finances. En el cas dels tributs cedits, la gestió s'ha d'ajustar al que disposa la Llei de cessió de tributs.
- **Indisponibilitat del fons.** S'estableix la no disponibilitat dels crèdits pressupostaris per part dels òrgans corresponents de l'Administració de la Generalitat de Catalunya amb finalitats d'ús i gestió diferents de les que marca la Llei de finances públiques, llevat que en una altra llei es disposi el contrari.
- **Prerrogatives de l'Administració.** L'Administració de la Generalitat gaudeix d'una sèrie de prerrogatives determinades legalment en l'exercici de la recaptació dels tributs i d'altres ingressos del dret públic, la gestió de la qual té encomanada. Per a l'ús d'aquestes prerrogatives, els òrgans corresponents de la Generalitat han d'actuar, si escau, d'acord amb els procediments administratius corresponents. D'una banda, aquestes prerrogatives garanteixen el cobrament de deutes per part de les hisendes públiques; d'altra banda, s'estableix que les quantitats degudes a la Hisenda de la Generalitat, que corresponguin a qualsevol dels seus recursos, acumularan interessos de demora des del dia següent al del venciment del termini establert per fer-los efectius.
- **Prescripció dels drets.** Si les lleis reguladores dels diferents recursos financers no ho disposen altrament, els drets de la Generalitat al reconeixement i a la liquidació dels crèdits a favor seu prescriuen quan compleixin quatre anys des de la data en què els pogué exercir. No pot tampoc exigir-ne el cobrament passats quatre anys del reconeixement o la liquidació.

F. Problemes d'implementació dels pressupostos del Govern dins del context dels pressupostos de gènere

Abans de decidir els pressupostos, és important determinar els objectius i les polítiques que han de permetre assolir aquests objectius. Quan es trenca el vincle entre les polítiques i els pressupostos sorgeixen problemes d'implementació de les polítiques i dels programes. A continuació, discutirem alguns d'aquests problemes d'implementació dins del context dels pressupostos de gènere.

Molt sovint, els pressupostos s'utilitzen més per rendir comptes que com a eina per assolir polítiques específiques o per avaluar el compliment d'aquestes polítiques. Això implica que el pro-

cés pressupostari defineixi procediments per a la utilització dels recursos en comptes d'objectius i resultats desitjables, la qual cosa genera, com a mínim, tres tipus de problemes:

- 1. Desqualificació i reducció dels pressupostos dels programes nous.** Quan el procés pressupostari dóna prioritat al rendiment de comptes en comptes de l'assoliment d'objectius i de resultats, els pressupostos dels programes nous, com, per exemple, programes que cerquen l'equitat de gènere, corren un gran risc de ser reduïts o desqualificats. Això es deu al fet que aquests programes, com que són nous, acostumen a estar menys definits i a patir retards d'execució.
- 2. Dificultat d'implementar canvis de política del Govern en els pressupostos anuals.** Els pressupostos que tenen com a funció bàsica rendir comptes s'acostumen a pressupostar anualment, perquè aquesta periodicitat facilita la rendició de comptes. Ara bé, quan el que es pretén és fer canvis importants de política governamental, com, per exemple, la introducció de polítiques sensibles al gènere, la utilització de pressupostos anuals dificulta considerablement la planificació de canvis per fases.
- 3. Dificultat per controlar les activitats governamentals.** Quan el procés pressupostari defineix les responsabilitats en termes de procediments i no de resultats, es fa difícil controlar les activitats governamentals i avaluar si els objectius fixats s'han assolit.

IV. MARC CONCEPTUAL PER A L'ANÀLISI DE LA DESPESA PÚBLICA DES DE LA PERSPECTIVA DE GÈNERE

L'anàlisi de les despeses públiques té com a objectiu observar, per una banda, la quantitat de recursos que es destinen a dones i homes i, per l'altra, l'impacte que les despeses tenen sobre les dones i els homes. Es tracta, doncs, de veure quin efecte tenen les despeses públiques sobre les dones i els homes i, tenint en compte aquests resultats, modificar o no els components de les despeses públiques per assolir més equitat de gènere.

Tradicionalment la despesa pública no financera es divideix en dos grans blocs:

- 1. Despeses corrents.** Són les despeses destinades a retribuir béns i serveis necessaris per al funcionament dels serveis públics. Són, bàsicament, despeses de personal, arrendaments, despeses de manteniment o transferències corrents.
- 2. Despeses de capital.** Són despeses en actius fixos i transferències realitzades per dur a terme accions d'inversió.

A continuació, fem una primera aproximació teòrica als conceptes de despeses públiques i gènere, com també assenyalarem una sèrie de passos que poden ajudar a fer que la despesa pública sigui més equitativa entre les dones i els homes.

1. Despeses corrents

- **Despesa de personal.** La contractació pública afavoreix les dones, perquè estan, en termes generals, més representades que els homes en el sector públic. Ara bé, un nombre més gran de dones que d'homes contractats en el sector públic no implica que una proporció més gran de la despesa pública estigui destinada a les dones. Això s'explica perquè hi podem observar dos tipus de segregacions: segregació vertical (el sostre de vidre), que suposa una concentració més gran de salaris elevats per als homes, i segregació horitzontal (el fet que les dones es veuen sobrerrepresentades en un nombre reduït d'ocupacions dins de l'Administració), que concentra gran part de les dones en ocupacions de baixa remuneració salarial.
- **Béns i serveis públics.** Dins de les despeses en béns i serveis públics s'inclouen, per exemple, despeses en serveis sanitaris o en polítiques de formació ocupacional. Tenint en compte que el percentatge de dones que estan a l'atur o fora del mercat laboral és

més gran que el dels homes, potenciar polítiques actives de treball com, per exemple, la formació ocupacional pot ser útil per millorar la situació laboral femenina i ampliar l'oferta ocupacional femenina.

- **Transferències corrents.** Aquí s'inclouen despeses que no són d'inversió i que no s'han de tornar, com, per exemple, subsidis, beques o pensions. Aquestes poden anar dirigits tant a persones com a organitzacions. Dins d'aquest tipus de despeses, les pensions ocupen una part important en l'agenda pressupostària. Per això, analitzar si el sistema de pensions és equitatiu entre els homes i les dones és molt important. Per exemple, sovint es considera que hi ha una discriminació positiva a favor de les dones, atès que, en alguns països, tenen una edat de jubilació menor a la dels homes (més o menys uns cinc anys) i una esperança de vida més gran, la qual cosa implica unes taxes de rendiment de la seva cotització més elevades que les dels homes. Ara bé, aquesta conceptualització no és del tot correcta perquè les discriminacions de gènere perpetuen una cotització mitjana diferent entre els homes i les dones; per una banda, el treball productiu no remunerat no acostuma a tenir cap valor contributiu i, per l'altra, la discriminació laboral (en termes de més temporalitat i pitjors remuneracions) condiciona les cotitzacions.

2. Despeses de capital

- **Transferències de capital.** Són despeses que no s'han de tornar i que es destinen a la inversió, com, per exemple, els subsidis a determinats sectors, productes o serveis. L'anàlisi de gènere dels subsidis consisteix d'estudiar si els subsidis es donen més a sectors, productes o serveis en què els homes o les dones són majoritàriament beneficiaris. Per exemple, en el cas de subsidis a determinats sectors, hi hauria discriminació negativa per a les dones si els subsidis s'adrecessin d'una manera desproporcionada a indústries majoritàriament masculines, com pot ser la indústria de l'automòbil o de la mineria.
- **Inversions reals.** Es tracta de despesa en inversions públiques (com, per exemple, terra, infraestructures o capital) que suposaran ingressos futurs. L'anàlisi de gènere de les inversions reals consisteix d'avaluar quin impacte de gènere tenen aquestes inversions en la contractació necessària per dur-les a terme i en l'adequació d'aquestes infraestructures i dels serveis de transport públic a les diferents necessitats que tenen les dones i els homes.

V. PROPOSTA METODOLÒGICA PER A L'ANÀLISI DE LA DESPESA PÚBLICA DES DE LA PERSPECTIVA DE GÈNERE

A continuació es proposa una metodologia sensible al gènere per a l'anàlisi de la despesa pública. La proposta està pensada per a l'estudi dels pressupostos dels diferents departaments de la Generalitat de Catalunya. Aquesta metodologia també constitueix un primer pas per a l'anàlisi dels pressupostos generals de la Generalitat de Catalunya. Es presenten un conjunt d'eines metodològiques que permeten ordenar i sistematitzar la informació rellevant. Es considera l'anàlisi dels pressupostos públics com una avaluació de processos i s'assumeix que els pressupostos, a més de ser una eina de gestió, són també processos polítics que representen interessos, relacions de poder i capacitat de negociació. La seva formulació i disseny no és neutra i representa la concepció que el Govern té sobre els diferents actors de la societat i la participació civil. L'anàlisi es pot fer en l'àmbit nacional, regional o local, com també en l'àmbit dels departaments. El quadre VI ofereix un resum de la metodologia d'anàlisi.

QUADRE VI
PROPOSTA METODOLÒGICA PER A L'ANÀLISI DE LA DESPESA PÚBLICA DES DE LA PERSPECTIVA DE GÈNERE
Primer pas: Classificació de la despesa pública d'acord amb les funcions de les diferents activitats, programes i subprogrames que fa el Govern.
Segon pas: Identificació de les implicacions de les activitats, programes o subprogrames del Govern en les dones i els homes.
• Identificació de documents programàtics • Anàlisi del seu contingut en temes de gènere • Identificació de les respectives assignacions de recursos • Determinació de la relació entre les activitats, programes o subprogrames i el pressupost • Anàlisi de com es tradueixen en el pressupost • Avaluació del seu impacte de gènere a mitjà i llarg termini
Tercer pas: Anàlisi de la quantitat de recursos destinats a qüestions de gènere.
• Pressupostos amb despeses destinades a les dones i les nenes • Pressupostos amb despeses generals • Pressupostos amb despeses destinades a oportunitats de feina equitativa dins del sector públic
Quart pas: Identificació de les necessitats de les dones i dels homes.
Cinquè pas: Identificació de la incidència del benefici rebut per les dones i els homes.
Sisè pas: Identificació i quantificació de la utilització del temps de les dones i dels homes.
Setè pas: Anàlisi de l'impacte de la despesa pública en les relacions de gènere.
• Motivació i disseny • Impacte en les relacions de gènere • Sostenibilitat
Vuitè pas: Canvi de les polítiques i dels pressupostos per tal de millorar la situació social i econòmica de les dones.

PRIMER PAS: classificació de la despesa pública

L'anàlisi de les despeses públiques es pot fer en diferents àmbits segons com es classifiqui la despesa. Per tant, el primer pas en l'anàlisi de la despesa pública consisteix a classificar la despesa pública del Departament que es vol analitzar. A continuació presentem tres maneres diferents de classificar la despesa pública:

1. Tenint en compte l'entitat que fa les despeses. L'anàlisi de les despeses es pot fer d'acord amb quina és la entitat que fa les despeses. Per exemple, en el cas de la Generalitat de Catalunya, es pot fer en l'àmbit dels seus departaments, les seves entitats autònomes i les empreses públiques que en depenen; en canvi, en el cas dels governs locals, és més adient fer-la per municipis i agències territorials, entre altres, i, per als departaments, considerant les empreses públiques i privades i els altres ens públics i privats.

2. Tenint en compte les partides genèriques del pressupost. L'anàlisi de les despeses també es pot fer d'acord amb els grups o partides genèriques que s'utilitzen per classificar les despeses. Per exemple, la despesa pública no financera es classifica en despeses corrents i de capital. Dins de les despeses corrents, s'inclouen les despeses de personal, de béns i serveis, les despeses financeres i les transferències corrents. En canvi, les despeses de capital es classifiquen en despeses reals i inversions de capital.

3. Tenint en compte les funcions del Govern. L'anàlisi de les despeses es pot fer d'acord amb les diferents activitats, projectes, programes i subprogrames que du a terme el Govern.

Si bé les dues primeres classificacions són útils per al control pressupostari, la classificació de la despesa d'acord amb les funcions del Govern és particularment apropiada per a l'anàlisi de la despesa des d'una perspectiva de gènere. Per tant, aquest manual presenta un protocol d'anàlisi de la despesa pública d'acord amb la categorització funcional que permet identificar activitats, programes, subprogrames i projectes. En el cas dels governs locals o nacionals, com també de l'anàlisi sectorial, aquest esforç es pot aplicar directament als projectes i activitats enumerats en els pressupostos respectius.

Exemple 1: Classificació funcional de la despesa pública de l'Estat de Bolívia

El quadre VII presenta la classificació funcional de la despesa pública de l'Estat de Bolívia per a l'any 1998.

QUADRE VII	
CLASSIFICACIÓ FUNCIONAL DE LA DESPESA PÚBLICA DE L'ESTAT DE BOLÍVIA, 1998	
Sector	
Agropecuari	Comunicacions
Miner	Salut i Seguretat Social
Indústria i Turisme	Educació i Cultura
Hidrocarburs	Urbanisme i Habitatge
Energia	Recursos Químics
Transports	Multisectorial

Font: Quadre obtingut del llibre editat per UNIFEM: *Hacia la Transparencia y la Gobernabilidad con Equidad. Presupuestos Sensibles al Género en la Región Andina, 2004*. Capítol 4: "Presupuestos públicos con enfoque de género: una aproximación al presupuesto nacional de Bolivia y al del municipio de La Paz". Martha Gutierrez.

Exemple 2: Classificació funcional de la despesa pública del Govern del municipi de La Paz, Bolívia

El quadre VIII presenta la classificació funcional de la despesa pública del Govern del municipi de La Paz per a l'any 2001.

QUADRE VIII	
CLASSIFICACIÓ FUNCIONAL DE LA DESPESA	
PÚBLICA DEL GOVERN DEL MUNICIPI DE LA PAZ, BOLÍVIA, 2001	
Programes	
Administratiu	Equipament urbà
Serveis de salut	Serveis urbans
Serveis d'educació	Medi ambient
Desenvolupament i benestar de la ciutadania	Foment i extensió cultural
Infraestructura urbana	Partides no assignables a programes

Font: Quadre obtingut del llibre editat per UNIFEM: *Hacia la Transparencia y la Gobernabilidad con Equidad. Presupuestos Sensibles al Género en la Región Andina, 2004*. Capítol 4: "Presupuestos públicos con enfoque de género: una aproximación al presupuesto nacional de Bolivia y al del municipio de La Paz". Martha Gutierrez.

Exemple 3: Classificació funcional de les activitats esportives del Consell Català de l'Esport, Generalitat de Catalunya

El quadre IX mostra la classificació funcional de les activitats esportives del Consell Català de l'Esport per a l'any 2005.

QUADRE IX	
CLASSIFICACIÓ FUNCIONAL DE LES ACTIVITATS ESPORTIVES DEL CONSELL CATALÀ DE L'ESPORT, 2005	
Activitats escolars	
Pla experimental "Esport Escolar"	
Pla pilot "Esport a l'Escola"	
Subvenció a consells comarcals – Jocs escolars	
Subvenció als consells esportius comarcals – Jocs escolars	
Subvenció a la Unió de Consells Esportius de Catalunya (UCEC)	
Subvenció a universitats per a l'esport universitari	
Campionats universitaris	
Subvenció al Consell General de la Vall d'Aran	
Activitats de lleure i salut	
Promoció de la salut	
Ajut a municipis per a projectes esportius	
Esportistes solidaris (programes amb col·laboració amb l'ICD)	
Activitats federades	
Centres de tecnificació esportiva a empreses públiques i altres ens públics (Parc del Segre)	
Beques CAR	
Consorci Circuit de Motocròs de Bellpuig	
Tecnificació esportiva a corporacions locals (inclou: Amposta, Vic, Ripoll i Parc del Segre CSD)	
Convocatòria a federacions i altres entitats privades	
ARC	
Convocatòria de projectes internacionals a federacions i clubs federats	
Centres de tecnificació a federacions i altres entitats privades (inclou els centres següents: Rem, Tennis i Salvament i Socorrisme)	
Comitè Olímpic de Catalunya (COC)	
Subvencions a la Unió de Federacions Esportives de Catalunya (UFEC)	
Beques i premis als esportistes	
Activitats especials a diverses entitats	
Competicions oficials de seleccions catalanes	
Altres programes amb col·laboració amb l'ICD	
Club d'escacs (programes amb col·laboració amb l'ICD)	
Club voleibol (programes amb col·laboració amb l'ICD)	
Club natació (programes amb col·laboració amb l'ICD)	

Font: Consell Català de l'Esport.

SEGON PAS: identificació de les implicacions de les activitats, programes o subprogrames del govern en les dones i els homes

Un cop s'ha classificat la despesa pública, hem d'avaluar les activitats, programes o subprogrames, des d'una perspectiva de gènere, per tal d'entendre les implicacions que aquests tenen per a les dones i per als homes. Tot i que cada experiència presenta les seves particularitats, en termes generals, es poden aplicar els sis passos següents per identificar la presència o l'absència de la perspectiva de gènere en les activitats, programes o subprogrames del Govern:

1. Identificar documents programàtics. Identificar quins documents públics presenten la visió de la política del Departament (per exemple, plans i programes dels diferents departaments), com també altres documents que serveixen per elaborar el pressupost (plans de desenvolupament municipals, plans d'igualtat, entre altres). Són particularment útils els convenis signats entre els organismes públics o privats que proveiran serveis per a un departament, o les resolucions del *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*.

2. Analitzar el seu contingut en temes de gènere. Revisar aquests documents per tal de determinar si tenen una perspectiva de gènere. És a dir, es tracta d'analitzar si aquests documents proposen canviar les desigualtats de gènere existents. És important identificar les activitats, programes o subprogrames que, d'una manera implícita o explícita, afecten les dones. El quadre X proposa exemples de preguntes que permeten avaluar si les diferents activitats, programes o subprogrames tenen una perspectiva de gènere. Els exemples 4 i 5 ofereixen resultats de l'anàlisi del contingut de gènere dels programes del Districte Municipal de Quito, Equador; i l'exemple 6, dels resultats de l'anàlisi del contingut dels objectius del Consell Català de l'Esport de la Generalitat de Catalunya.

3. Identificar les respectives assignacions de recursos. Identificar les respectives assignacions de recursos, per mitjà de l'inventari dels plans i dels programes específics (tot i que l'anàlisi particular dels plans i dels programes s'ha de fer posteriorment).

4. Determinar la relació entre les activitats, programes o subprogrames i el pressupost. Per fer-ho, s'ha d'establir la correspondència entre els objectius de les polítiques i els programes i subprogrames del pressupost.

QUADRE X
PROPOSTA DE PREGUNTES PER AVALUAR SI LES ACTIVITATS, PROGRAMES O SUBPROGRAMES TENEN UN ENFOCAMENT DE GÈNERE
• Consideren les activitats, programes o subprogrames els drets de les dones establerts en l'àmbit nacional i internacional? • Tenen en compte les activitats, programes o subprogrames que les qüestions de les polítiques de dones afecten la vida de les dones i els homes i que tenen implicacions tant econòmiques com socials? Consideren que el gènere delimita les oportunitats, l'accés als recursos i les necessitats de les dones i dels homes? • Reconeixen els diferents rols, responsabilitats i capacitats socialment determinats de les dones i dels homes? Consideren que les activitats, programes o subprogrames afecten les dones i els homes d'una manera diferent? • Consideren les relacions de gènere i de poder dins de la família i de la comunitat? Tenen en compte la desigual distribució de recursos entre les dones i els homes dins de la família i de la societat? • Possibiliten el canvi de condicions de vida i de rols tradicionals de la dona? • Valoren el treball no remunerat que les dones duen a terme dins de la família i de la societat? • Contemplen accions de discriminació positiva per intentar canviar la situació adversa inicial amb què es troben les dones? • Faciliten la participació de les dones dins de la comunitat, de les organitzacions i de la presa de decisions? • Estan formulades en un llenguatge no sexista?

5. Analitzar com es tradueixen en el pressupost. Cal analitzar com aquestes activitats, programes o subprogrames es duen a terme i es tradueixen en el pressupost. Per fer-ho, és útil quantificar el pressupost per programa i per subprogrames, d'acord amb el quadre XI. Els exemples 7 i 8 presenten l'anàlisi de com les polítiques de l'Estat de Bolívia i del municipi de La Paz es tradueixen en el pressupost de la despesa pública social efectiva. L'exemple 9 indica la matriu de quantificació del pressupost d'activitats esportives del Consell Català de l'Esport, per a l'any 2005, per programes i subprogrames.

6. Avaluar el seu impacte de gènere a mitjà i llarg termini. Primer, cal estudiar la consistència entre els objectius de les polítiques i els programes i els subprogrames del pressupost. Segon, s'ha d'avaluar si les activitats, programes o subprogrames perpetuaran o modificaran les desigualtats entre les dones i els homes, i els models de les relacions de gènere. L'exemple 10 ofereix els resultats de l'avaluació de l'impacte a mitjà i llarg termini dels objectius de les activitats esportives del Consell Català de l'Esport de la Generalitat de Catalunya, per a l'any 2005.

QUADRE XI

MATRIU DE QUANTIFICACIÓ DEL PRESSUPOST PER PROGRAMA I SUBPROGRAMES

Objectiu de la política o activitat	Activitats, programes i subprogrames del pressupost	Quantitat <i>realitzada</i> i destinada		Percentatge del pressupost <i>realitzat</i> i destinat al programa i als subprogrames	Percentatge del pressupost <i>realitzat</i> i destinat	
		explícitament a temes de gènere	implícitament a temes de gènere		explícitament a temes de gènere	implícitament a temes de gènere

Exemple 4: Resultats de l'anàlisi del contingut de gènere dels programes i projectes generals continguts en el Pla de desenvolupament Quito Siglo XXI i en el Pla operatiu anual per a l'any 2002

La Zonia Palàn Tamayo ha analitzat el pressupost del Districte Metropolità de Quito, Equador, mitjançant l'estudi dels enunciats de les polítiques contingudes en el Pla de desenvolupament Quito Siglo XXI² i en el Pla operatiu anual.³ El quadre XII descriu els continguts de gènere dels programes i dels projectes generals del Pla Quito Siglo XXI.

2. El Pla Quito Siglo XXI va ser elaborat l'any 2000 per un equip tècnic, com un acord polític de la candidatura a l'Ajuntament del General Paco Montayo. Després de la seva elecció, aquest document va ser aprovat pel Consell Metropolità de Quito com a document de referència per a la planificació de la seva gestió. El seu objectiu principal és el desenvolupament humà i conté accions a curt, mitjà i llarg termini. Cerca, principalment, generar equilibri social, solidaritat i justícia entre la ciutadania.

3. El Pla operatiu anual va ser elaborat l'any 2002 per la Direcció de Pressupostos del municipi. Consisteix en un llistat de projectes d'acord amb les directius metropolitanes i les direccions zonals amb relació al seu pressupost. És un document resum de gran utilitat per a l'alcalde i els seus assessors.

QUADRE XII

CONTINGUTS DE GÈNERE DELS PROGRAMES I PROJECTES GENERALS, DISTRICTE MUNICIPAL DE QUITO, EQUADOR, 2002

Continguts explícits de gènere	Continguts implícits de gènere
Ètica política: Combatre tot tipus de discriminació de gènere, raça, edat, religió, afiliació política o de qualsevol naturalesa. Programa: Solidaritat intergeneracional i de gènere.	
Solidaritat: Convertir el desenvolupament metropolità en l'eina que proporcioni oportunitats iguals en l'educació, la salut, el treball, la seguretat, i a més la igualtat davant la llei. Programa: Fons d'oportunitats.	Orientar la despesa pública de manera que es garanteixi a tots els habitants una atenció equitativa de les seves necessitats bàsiques.
Participació ciutadana:	Inversió social, polítiques socials, solidaritat als discapacitats, solidaritat intercultural a immigrants. Incrementar el grau de participació ciutadana en barris, parròquies, urbanes i rurals, i zones metropolitanes en la planificació, execució i control de programes i projectes. Programes: Diàleg social, Suport a la participació ciutadana, Cooperació intermunicipal.

QUADRE XII (Continuació)	
CONTINGUTS DE GÈNERE DELS PROGRAMES I PROJECTES GENERALS, DISTRICTE MUNICIPAL DE QUITO, EQUADOR, 2002	
Continguts explícits de gènere	Continguts implícits de gènere
Economia compartida:	Integrar harmònicament el sector públic amb l'empresa privada i els moviments socials per afrontar els reptes d'un creixement sostenible de la ciutat. Programes: Enfortiment del desenvolupament econòmic i social, Fons d'oportunitats, Fons de desenvolupament turístic.
Descentralització: Desenvolupar formes equitatives d'atenció a la ciutadania, que evitin desigualtats i desequilibris.	Establir els principis i les normes de participació ciutadana en relació directa amb les obligacions municipals, que promoguin la creació o l'enfortiment d'organitzacions associatives, suficientment representatives en l'aspecte social, polític i econòmic, perquè s'expressin a través dels seus representants, mitjançant consells consultius o consells sectorials, entre altres. Promoure la iniciativa i la cooperació voluntària de la ciutadania.
Programa: Enfortiment institucional.	Programes: Assessoria de comitès de gestió, Integració del barri, Assessoria tècnica de la Secretaria General de Planificació.
Desenvolupament institucional:	Donar capacitat i estabilitat de recursos humans, per mantenir una administració tècnica i professional. Programes: Programa administratiu, Polítiques públiques, Programa de gestió urbana, Capacitació dels recursos humans.
Relacions institucionals: No tenen cap contingut de gènere ni implícit ni explícit. Relacions internacionals: No tenen cap contingut de gènere ni implícit ni explícit.	

Font: Quadre obtingut del llibre editat per UNIFEM: *Hacia la Transparencia y la Gobernabilidad con Equidad. Presupuestos Sensibles al Género en la Región Andina, 2004*. Capítol 5: "Análisis de género de los presupuestos, planes i programas del municipio del Distrito Metropolitano de Quito." Zonia Palán Tamayo.

El quadre XII permet observar que el contingut dels enuncis de les polítiques contingudes en el Pla de desenvolupament Quito Siglo XXI i en el Pla operatiu anual és sobretot un contingut implícit de gènere. Només les accions d'ètica política, de solidaritat i de descentralització comenten explícitament la necessitat de procurar un desenvolupament sense mostres de discriminació. Ara bé, cap d'aquestes accions considera diferències en les necessitats i les obligacions de les ciutadanes i els ciutadans.

Exemple 5: Resultats de l'anàlisi del contingut de gènere dels programes i dels projectes específics continguts en el Pla de desenvolupament Quito Siglo XXI i en el document "Construyendo equidad de género" per a l'any 2002

El quadre XIII ofereix els resultats de l'anàlisi dels continguts de gènere de les polítiques específiques del Pla Quito Siglo XXI i del document "Construyendo equidad de género".⁴

⁴ Aquest Pla va ser elaborat a iniciativa de la Comissió de la Dona, el Nen i la Família del Consell Municipal. El seu Programa operatiu "Per una ciutat equitativa i sense discriminacions" va ser aprovat mitjançant l'acord municipal del 23 de novembre del 2000.

QUADRE XIII ANÀLISI DELS CONTINGUTS DE GÈNERE DELS PROGRAMES I PROJECTES ESPECÍFICS, DISTRICTE MUNICIPAL DE QUITO, EQUADOR, 2002	
Continguts explícits de gènere	Continguts implícits de gènere
Finançament:	Definir i dirigir un sistema tributari ètic i equitatiu, promoure l'autogestió econòmica i la cogestió de projectes. Assignar selectivament recursos per a la inversió en obres públiques que generin llocs de treball, orientar l'aplicació de inversions i despeses a l'atenció dels sectors més vulnerables de la societat. Controlar socialment l'ús dels recursos financers de tal manera que tant els ingressos com les despeses s'analitzin en els districtes descentralitzats perquè les assignacions corresponguin als ingressos reals i siguin consistents amb les prioritats establertes sense perdre de vista l'equitat i el bé comú.
Obres públiques:	Millorar les condicions d'habilitat, dotació d'infraestructures i d'espais segurs de recreació que responguin a les necessitats de les dones. Comentari: No existeix una correspondència amb el pressupost.
Ordenament territorial:	Establir pràctiques participatives en les quals siguin els mateixos grups d'interès ciutadà els que participin per establir la millor distribució d'espais públics i privats i per mantenir els valors culturals i el reconeixement del deure social en la participació de la cobertura de costos d'obres i de serveis, amb l'objectiu de millorar la qualitat de vida. Organitzar espais de diàleg i consens de la ciutadania que facilitin una adequada aplicació d'aquestes polítiques. Programes: Diàleg social i suport a la participació ciutadana.
Educació i cultura: Afavorir la superació de les diferències socials, la inequitat de gènere i el retard productiu, que són el resultat de les deficiències en l'educació. Programes: Educació, Cultura, Esport, Casa de la Cultura Benjamin Carrión, Centre Cultural Metropolità.	
Salut: Millorar, en termes d'equitat urbana i rural i d'equitat de gènere i generacional, els serveis de prevenció per protegir la salut física i psicològica. Programes: Salut col·lectiva, Salut individual, Modernització Patronats Sud, Nord i Centre.	Estimular la capacitació d'assistents primaris de salut, especialment a les zones rurals.
Esport, esplai i recreació:	Generar, al voltant de l'activitat esportiva, oportunitats per establir consens per tal d'afavorir l'aplicació d'altres àrees que necessitin processos més elaborats o processos més difícils.
Seguretat ciutadana: Programes: Emergències i Policia metropolitana.	Organitzar grups residents en espais homogenis per desenvolupar modalitats de protecció de la vida i dels béns públics i privats. Procurar la inclusió social, amb dotació de serveis i accés adequat a la provisió de béns vitals per als residents de nous assentaments o barris i per als residents de zones amb alta concentració d'immigrants. Crear incentius per a la participació ciutadana en programes de prevenció del crim.

QUADRE XIII (Continuació)	
CONTINGUTS DE GÈNERE DELS PROGRAMES I PROJECTES ESPECÍFICS, DISTRICTE MUNICIPAL DE QUITO, EQUADOR, 2002	
Continguts explícits de gènere	Continguts implícits de gènere
Economia popular: Incorporar les dones que treballen en el sector no remunerat, en mercats i en petites empreses familiars a processos de capacitatció de gestió d'empreses i a pràctiques associatives d'estalvi i de crèdit.	Procurar equitat i sostenibilitat. Donar suport col·lectiu a aquells grups que treballen en condicions precàries, mitjançant la dotació d'eines que els permeti assolir millors condicions de treball.
Medi ambient:	Educar, capacitar i estimular amb incentius la població que coopera en accions de mitigació o correcció d'impactes ambientals negatius.

Font: Quadre obtingut del llibre editat per UNIFEM: *Hacia la Transparencia y la Gobernabilidad con Equidad. Presupuestos Sensibles al Género en la Región Andina, 2004*. Capítol 5.

El quadre XIII palesa que els objectius de gènere estan inclosos, bàsicament, en les àrees d'educació i cultura, salut i economia popular. Els continguts parlen d'equitat i prevenció de la discriminació, però no consideren les dones com a agents generadores de desenvolupament.

Exemple 6: Resultats de l'anàlisi del contingut de gènere dels objectius generals del Consell Català de l'Esport de la Generalitat de Catalunya per a l'any 2005

Mitjançant l'estudi dels enunciats de les polítiques del Consell Català de l'Esport, hem identificat els objectius generals amb contingut de gènere següents (resumits en el quadre XIV).

El quadre XIV permet observar que el contingut dels enunciats de les polítiques del Consell Català de l'Esport és sobretot un contingut implícit de gènere. Si bé trobem continguts explícits de gènere, sobretot en les activitats federades, cap d'aquestes accions considera diferències en les necessitats i les obligacions de les esportistes i els esportistes.

QUADRE XIV	
CONTINGUTS DE GÈNERE DELS OBJECTIUS GENERALS DEL CONSELL CATALÀ DE L'ESPORT, 2005	
Continguts explícits de gènere	Continguts implícits de gènere
Activitats escolars: Donar suport i fomentar la promoció esportiva de les nenes en edat escolar mitjançant els consells esportius. Programa: Pla experimental "Esport Escolar".	Donar suport i fomentar la promoció esportiva dels escolars mitjançant els consells esportius, i dels universitaris mitjançant les universitats. Programes: Pla experimental "Esport Escolar", Pla pilot "Esport a l'Escola", subvenció a universitats per a l'esport universitari. Promocionar activitats per a la dinamització de l'esport entre els nens i les nenes i els joves, per tal de facilitar-los la iniciació i l'aprenentatge dels esports. Programes: Subvenció a consells comarcals –Jocs escolars, subvenció als consells esportius comarcals– Jocs escolars, subvenció a la Unió de Consells Esportius de Catalunya (UCEC), campionats universitaris, subvenció al Consell General de la Vall d'Aran.
Activitats de lleure i salut: Promoure les ciències aplicades a l'esport que més incideixen en la pràctica de les activitats esportives, posant especial esment en l'aplicació i el desenvolupament de la medicina i la psicologia de l'esport. Programes: Esportistes solidaris (programes amb col·laboració amb l'ICD).	Promoure les ciències aplicades a l'esport que més incideixen en la pràctica de les activitats esportives, posant especial esment en l'aplicació i el desenvolupament de la medicina i la psicologia de l'esport. Programes: Promoció de la salut, ajut a municipis per a projectes esportius.

QUADRE XIV (Continuació) CONTINGUTS DE GÈNERE DELS OBJECTIUS GENERALS DEL CONSELL CATALÀ DE L'ESPORT, 2005	
Continguts explícits de gènere Activitats federades: Posar a disposició de les esportistes els mitjans materials, tècnics i humans perquè es puguin projectar fins a l'alt rendiment esportiu català. Programes: Comitè Olímpic de Catalunya (COC), subvencions a la Unió de Federacions Esportives de Catalunya (UFEC).	Continguts implícits de gènere Posar a disposició d'esportistes els mitjans materials, tècnics i humans perquè es puguin projectar fins a l'alt rendiment esportiu català. Programes: Centres de tecnificació esportiva a empreses públiques i altres ens públics (Parc del Segre), beques CAR, Consorci Circuit de Motocròs de Bellpuig, tecnificació esportiva a corporacions locals (inclou: Amposta, Vic, Ripoll i Parc del Segre CSD), ARC, centres de tecnificació a federacions i altres entitats privades (inclou els centres següents: Rem, Tennis i Salvament i Socorrisme), Comitè Olímpic de Catalunya (COC), subvencions a la Unió de Federacions Esportives de Catalunya (UFEC), beques i premis als esportistes.
Planificar i organitzar la formació docent i atorgar les titulacions oficials de les tècniques en les diferents modalitats esportives i especials. Programes: Convocatòria a federacions i altres entitats privades, subvencions a la Unió de Federacions Esportives de Catalunya (UFEC).	Planificar i organitzar la formació docent i atorgar les titulacions oficials al personal tècnic en les diferents modalitats esportives i especials. Programes: Centres de tecnificació esportiva a empreses públiques i altres ens públics (Parc del Segre), Consorci Circuit de Motocròs de Bellpuig, tecnificació esportiva a corporacions locals (inclou: Amposta, Vic, Ripoll i Parc del Segre CSD), convocatòria a federacions i altres entitats privades, ARC, centres de tecnificació a federacions i altres entitats privades (inclou els centres següents: Rem, Tennis i Salvament i Socorrisme), subvencions a la Unió de Federacions Esportives de Catalunya (UFEC). Impulsar i planificar les actuacions necessàries per dotar Catalunya dels equipaments i instal·lacions esportius necessaris per facilitar la pràctica d'esports en els diferents vessants d'iniciació, formació, competició, recreació i manteniment. Promoure la projecció de l'esport federat català en el context de l'esport internacional. Programes: Competicions oficials de seleccions catalanes.
Activitats federades: Promoure la divulgació dels aspectes culturals de l'esport. Programes: Convocatòria a federacions i altres entitats privades, convocatòria de projectes internacionals a federacions i clubs federats, activitats especials a diverses entitats, club d'escacs (programes amb col·laboració amb l'ICD), club voleibol (programes amb col·laboració amb l'ICD), club natació (programes amb col·laboració amb l'ICD) i altres programes amb col·laboració amb l'ICD.	Promoure la divulgació dels aspectes culturals de l'esport. Programes: Convocatòria a federacions i altres entitats privades, convocatòria de projectes internacionals a federacions i clubs federats, activitats especials a diverses entitats.

QUADRE XIV (Continuació)	
CONTINGUTS DE GÈNERE DELS OBJECTIUS GENERALS DEL CONSELL CATALÀ DE L'ESPORT, 2005	
Continguts explícits de gènere	Continguts implícits de gènere
Facilitar assessorament jurídic en l'àmbit de l'esport a les federacions, consells esportius, clubs i associacions esportives, i assessorament tècnic en matèria d'equipaments esportius a organismes públics i privats, centres d'ensenyament, clubs i associacions esportives. Mitjançant el Registre d'Entitats Esportives, es valida el seu reconeixement legal, la inscripció de les entitats esportives i l'adscripció de les seccions esportives de les altres entitats que tinguin la seva seu social a Catalunya. Programes: Convocatòria a federacions i altres entitats privades, convocatòria de projectes internacionals a federacions i clubs federats, club d'escacs (programes amb col·laboració amb l'ICD), club voleibol (programes amb col·laboració amb l'ICD), club natació (programes amb col·laboració amb l'ICD) i altres programes amb col·laboració amb l'ICD.	Facilitar assessorament jurídic en l'àmbit de l'esport a les federacions, consells esportius, clubs i associacions esportives, i assessorament tècnic en matèria d'equipaments esportius a organismes públics i privats, centres d'ensenyament, clubs i associacions esportives. Mitjançant el Registre d'Entitats Esportives, es valida el seu reconeixement legal, la inscripció de les entitats esportives i l'adscripció de les seccions esportives de les altres entitats que tinguin la seva social a Catalunya. Programes: Convocatòria a federacions i altres entitats privades, convocatòria de projectes internacionals a federacions i clubs federats, activitats especials a diverses entitats.

Font: Quadre obtingut del treball: "Anàlisi de la despesa pública en activitats esportives del Consell Català de l'Esport des d'una perspectiva de gènere", Núria Rodríguez Planas, 2005.

Exemple 7: Resultats de l'anàlisi de com es tradueixen les polítiques de l'Estat de Bolívia en el pressupost de la despesa pública social per a l'any 1998

El quadre XV presenta l'anàlisi de com es tradueixen les polítiques de l'Estat de Bolívia en el pressupost de la despesa pública social efectiva per a l'any 1998. La despesa pública social efectiva és la despesa que no està compromesa en despesa de funcionament i que, per tant, té la flexibilitat necessària per ser orientada cap a les prioritats d'equitat social i, més en concret, cap a les prioritats de gènere. L'any 1998, la despesa pública social efectiva de l'Estat bolivià va representar el 75 per cent de la despesa pública social.

QUADRE XV			
DESPESA PÚBLICA SOCIAL EFECTIVA DE L'ESTAT DE BOLÍVIA, 1998 (en milions de bolívars)			
Sector	Despesa <i>realitzada</i> i destinada explícitament a temes de gènere	Despesa general	Percentatge de la despesa total <i>realitzada</i> i destinada explícitament a temes de gènere
Agropecuària	4,1	157,2	2,61%
Miner	0,0	4,9	0,0%
Indústria i Turisme	0,0	10,9	0,0%
Hidrocarburs	0,0	0,0	0,0%
Energia	0,0	53,2	0,0%
Transports	0,0	652,5	0,0%
Comunicacions	0,0	0,0	0,0%
Salut i Seguretat Social	31,4	87,1	18,30%
Educació i Cultura	36,4	171,6	11,46%
Sanejament Bàsic	0,0	317,6	0,0%
Urbanisme i Habitatge	0,0	34,8	0,0%
Recursos Químics	0,0	0,0	0,0%
Multisectorial	0,0	0,0	0,0%
TOTAL	71,9	1.489,9	4,83%

Font: Quadre calculat mitjançant dades obtingudes en el llibre editat per UNIFEM: *Hacia la Transparencia y la Gobernabilidad con Equidad. Presupuestos Sensibles al Género en la Región Andina, 2004*. Capítol 4: "Presupuestos públicos con enfoque de género: una aproximación al presupuesto nacional de Bolívia y al del municipio de La Paz." Martha Gutierrez.

Segons l'anàlisi del quadre XV, del total de la despesa pública social efectiva de l'Estat de Bolívia l'any 1998, només un 4,8 per cent es destina explícitament a temes de gènere.

Exemple 8: Resultats de l'anàlisi de com es tradueixen les polítiques del municipi de La Paz en el pressupost de la despesa pública per a l'any 2001

El quadre XVI presenta l'anàlisi de com es tradueixen les polítiques del municipi de La Paz en el pressupost de la despesa pública social efectiva per a l'any 2001. L'any 2001, la despesa pública social efectiva de l'Estat bolivià va representar el 90 per cent de la despesa pública social.

QUADRE XVI			
DESPEsa PÚBLICA SOCIAL EFECTIVA DEL MUNICIPI DE LA PAZ, 2001			
(en milions de bolívares)			
Sector	Despesa <i>realitzada</i> i destinada explícitament a temes de gènere	Despesa general	Percentatge de la despesa total <i>realitzada</i> i destinada explícitament a temes de gènere
Agropecuari	0,0	114	0,0%
Indústria i Turisme	0,0	0,0	0,0%
Energia	0,0	5.036	0,0%
Transports	0,0	781	0,0%
Salut i Seguretat Social	464	2.688	17,26%
Educació i Cultura	0,0	25.239	0,0%
Sanejament Bàsic	0,0	184	0,0%
Urbanisme i Habitatge	0,0	64.599	0,0%
Recursos Químics	0,0	14.641	0,0%
Multisectorial	0,0	15.796	0,0%
TOTAL	464	129.078	0,36%

Font: Quadre calculat mitjançant dades obtingudes del llibre editat per UNIFEM: *Hacia la Transparencia y la Gobernabilidad con Equidad. Presupuestos Sensibles al Género en la Región Andina, 2004*. Capítol 4: "Presupuestos públicos con enfoque de género: una aproximación al presupuesto nacional de Bolivia y al del municipio de La Paz". Martha Gutierrez.

Segons l'anàlisi del quadre XVI, la despesa pública social efectiva explícitament destinada a temes de gènere del municipi de La Paz, l'any 2001, és pràcticament inexistent: menys d'un 0,4 per cent es destina explícitament a temes de gènere.

Exemple 9: Matriu de quantificació del pressupost d'activitats esportives del Consell Català de l'Esport de la Generalitat de Catalunya per a l'any 2005

El quadre XVII presenta la matriu de quantificació del pressupost d'activitats esportives del Consell Català de l'Esport, per a l'any 2005, per programes i subprogrames. Segons l'anàlisi d'aquest quadre, les despeses destinades a activitats esportives específiques per a les dones i les nenes són relativament modestes, només representen una mitjana de l'1,23 per cent del pressupost total destinat a activitats esportives del Consell Català de l'Esport (CCE), mentre que la categoria general constitueix una mitjana del 98,77 per cent del pressupost total.

Exemple 10: Resultats de l'avaluació de l'impacte a mitjà i llarg termini dels objectius de les activitats esportives del Consell Català de l'Esport de la Generalitat de Catalunya per a l'any 2005

El quadre XVIII resumeix els resultats d'aquesta anàlisi.

QUADRE XVII					
MATRIU DE QUANTIFICACIÓ DEL PRESSUPOSTPER PROGRAMA I					
SUBPROGRAMES, CCE 2005					
Objectius del Consell Català de l'Esport (Activitats i programes del pressupost)	Quantitat <i>realitzada</i> i destinada		Percentatge del pressupost <i>realitzat</i> i destinat al programa i subprogrames	Percentatge del pressupost <i>realitzat</i> i destinat	
	explicitament a temes de gènere	implícitament a temes de gènere		explicitament a temes de gènere	implícitament a temes de gènere
ACTIVITATS ESCOLARS					
Donar suport i fomentar la promoció esportiva dels escolars mitjançant els consells esportius i dels universitaris mitjançant les universitats					
Pla experimental "Esport Escolar"	15.000,00	385.000,00	1,65%	0,06%	1,57%
Pla pilot "Esport Escolar"	0,00	600.000,00	2,45%	0,00%	2,45%
Subvenció a consells comarcals – Jocs escolars	0,00	10,00	0,00%	0,00%	0,00%
Promocionar activitats per a la dinamització de l'esport entre els nens i les nenes i els joves, per facilitar-los la iniciació i l'aprenentatge dels esports					
Subvenció als consells esportius comarcals – Jocs escolars	0,00	1.842.885,34	7,53%	0,00%	7,53%
Subvenció a la Unió de Consells Esportius de Catalunya (UCEC)	0,00	1.461.544,73	5,97%	0,00%	5,97%
Subvenció a universitats per a l'esport universitari	0,00	10,00	0,00%	0,00%	0,00%
Campionats universitaris	0,00	100.102,00	0,41%	0,00%	0,41%
Subvenció al Consell General de la Vall d'Aran	0,00	36.060,73	0,15%	0,00%	0,15%
TOTAL ACTIVITATS ESCOLARS	15.000,00	4.425.612,80	18,15%	0,06%	18,09%
ACTIVITATS DE LLEURE I SALUT					
Promoure les ciències aplicades a l'esport que més incideixen en la pràctica de les activitats esportives, posant especial esment en l'aplicació i desenvolupament de la medicina i la psicologia de l'esport					
Promoció de la salut	0,00	90.000,00	0,37%	0,00%	0,37%
Ajut als municipis per a projectes esportius	0,00	1.077.820,00	4,40%	0,00%	4,40%
Esportistes solidaris (programes amb col·laboració amb l'ICD)	5.000,00	5.000,00	0,02%	0,02%	0,00%
TOTAL ACTIVITATS DE LLEURE I SALUT	5.000,00	1.167.820	4,79%	0,02%	4,77%
ACTIVITATS FEDERADES					
Posar a disposició dels esportistes els mitjans materials, tècnics i humans per projectar-se fins a l'alt rendiment esportiu català, planificar i organitzar la formació docent, i atorgar les titulacions oficials dels tècnics en les diferents modalitats esportives i especials					
Centres de tecnificació esportiva a empreses públiques i altres ens públics (Parc del Segre)	0,00	139.950,00	0,57%	0,00%	0,57%
Beques CAR	0,00	1.643.039,39	6,71%	0,00%	6,71%
Consorci Circuit de Motocròs de Bellpuig	0,00	399.585,14	1,63%	0,00%	1,63%
Tecnificació esportiva a corporacions locals (inclou: Amposta, Vic, Ripoll i Parc del Segre CSD)	0,00	246.540,00	1,01%	0,00%	1,01%
ARC	0,00	4.991.353,00	20,40%	0,00%	20,40%
Comitè Olímpic de Catalunya (COC)	16.000,00	70.000,00	0,35%	0,07%	0,29%
Subvencions a la Unió de Federacions Esportives de Catalunya	30.000,00	658.893,00	2,82%	0,12%	2,69%
Beques i premis als esportistes	0,00	600.000,00	2,45%	0,00%	2,45%
Promoure la projecció de l'esport federat català en el context de l'esport internacional i la divulgació dels aspectes culturals de l'esport, i facilitar assessorament jurídic en l'àmbit de l'esport i assessorament tècnic en matèria d'equipaments esportius					
Competicions oficials de seleccions catalanes	0,00	2.647.039,21	10,82%	0,00%	10,82%
Convocatòria a federacions i altres entitats privades	100.000,00	4.550.040,00	19,00%	0,41%	18,60%
Convocatòria de projectes internacionals a federacions i clubs federats	49.916,00	1.803.887,00	7,58%	0,20%	7,37%
Activitats especials a diverses entitats	0,00	677.133,04	2,77%	0,00%	2,77%
Altres programes amb col·laboració amb l'ICD	70.014,00	0,00	0,29%	0,29%	0,00%
Club d'escacs	9.070,00	0,00	0,04%	0,04%	0,00%
Club voleibol	3.000,00	0,00	0,01%	0,01%	0,00%
Club natació	3.000,00	0,00	0,01%	0,01%	0,00%
TOTAL ACTIVITATS FEDERADES	281.000,00	18.573.941,78	77,06%	1,15%	75,91%
TOTAL ACTIVITATS ESPORTIVES	301.000,00	24.167.374,58	100,00%	1,23%	98,77%

Font: Anàlisi de la despesa pública en activitats esportives del Consell Català de l'Esport des d'una perspectiva de gènere, Núria Rodríguez Planas, 2005.

QUADRE XVIII

AVALUACIÓ DE L'IMPACTE DE GÈNERE A MITJÀ I LLARG TERMINI DE LES ACTIVITATS O PROGRAMES DEL CCE, 2005

- **Les despeses destinades a activitats esportives específiques per a les dones i les nenes són relativament modestes.** Les despeses destinades a activitats específiques per a les dones i les nenes representen una mitjana de l'1,23 per cent del pressupost total destinat a activitats esportives del Consell Català de l'Esport (CCE), mentre que la categoria general constitueix una mitjana del 98,77 per cent del pressupost total.
- **Aquesta modesta distribució de recursos destinada a les nenes i les dones és present tant a les activitats esportives escolars com a les activitats esportives de lleure i salut, com també a les activitats federades.** Per exemple, només el 0,6 per cent del pressupost total es destina a activitats esportives escolars específiques per a les nenes i les dones, mentre que la categoria general constitueix una mitjana del 18,09 per cent. Pel que fa a activitats de lleure i salut, la categoria específica per a les nenes i les dones només és del 0,2 per cent del pressupost total, mentre que la categoria general constitueix una mitjana del 4,77 per cent. Finalment, en el cas d'activitats federades, només l'1,15 per cent del pressupost total es destina a activitats específiques per a les dones, mentre que la categoria general constitueix una mitjana del 75,91 per cent.
- **Sorprèn la manca d'assignació de recursos destinats específicament a les nenes i la joventut per a la dinamització de l'esport.** Considerant que l'educació física a l'escola és un instrument de democratització de l'esport i també un lloc de reproducció social, que la pràctica esportiva entre la joventut ha d'acceptar el repte de crear igualtat a partir de la diferència dels cossos i que la marginació de l'educació física i dels reptes de la coeducació esportiva en les programacions escolars dels països de l'Europa ampliada són inquietants en aquest aspecte, sorprèn la manca d'assignació de recursos destinats específicament a les nenes per als Jocs Escolars, sobretot si tenim en compte que els recursos destinats a Jocs Escolars representen el 13,50 per cent del pressupost total per a activitats esportives del CCE i el 74,62 per cent del pressupost total per a activitats escolars del CCE.
- **Sorprèn la manca d'assignació de recursos destinats específicament a les nenes i les dones per a la promoció de la salut i d'ajuts als municipis per a projectes esportius.** Atesa la gran desigualtat que existeix en l'accés a les pràctiques esportives entre les dones i els homes, però també entre les mateixes dones segons l'entorn social i les condicions de treball, que poden limitar el temps dedicat a l'oci i a l'esport, i considerant la necessitat d'una oferta esportiva que contempli les necessitats de la dona a cada etapa de la seva vida, en especial per a les dones embarassades i les mares joves (amb consells per a la pràctica d'esports adaptats a la seva situació), com per als homes i les dones de la tercera edat (amb propostes d'activitats esportives per a la seva salut física i psíquica), sorprèn la manca d'assignació de recursos destinats específicament a les dones per a la promoció de la salut i d'ajuts als municipis per a projectes esportius.
- **Les despeses destinades a dones esportistes d'alt rendiments i a la formació de tècniques són molt modestes.** Només el 0,19 per cent del pressupost total per a activitats esportives del CCE es destina a activitats específiques per a les dones, mentre que el 35,75 per cent s'assigna a la categoria general. Aquesta relativament modesta aportació de recursos destinats exclusivament a les dones esportistes d'alt rendiment i a la formació de tècniques sembla insuficient per reduir l'actual desigualtat de tracte que reben les esportistes amb relació als seus col·legues masculins, pel que fa a ingressos i recursos financers (beques d'estudis, subvencions, patrocinadors), com també en matèria de reinserció professional, o la mancança de personal tècnic i mèdic femení, com àrbitres i jutgesses (en els Jocs Olímpics de Sydney les dones representaven el 38 per cent dels atletes, el 8 per cent del personal tècnic i el 4 per cent del personal mèdic).
- **Si bé la promoció internacional de l'esport i l'assessorament tècnic i jurídic són les àrees en les quals hi ha relativament una proporció més gran de despeses destinades específicament a dones, la proporció relativa continua sent modesta.** Només el 0,96 per cent del pressupost total per a activitats esportives del CCE s'assigna a activitats específiques per a les dones, mentre que el 39,56 per cent es destina a la categoria general.

TERCER PAS: anàlisi de la quantitat de recursos destinats a qüestions de gènere

Un cop s'han identificat les implicacions de les activitats, programes o subprogrames per a les dones i els homes, cal avaluar si les despeses s'adeqüen a les necessitats i drets específics de les dones. Per a aquesta anàlisi es proposa utilitzar el marc conceptual següent. Cada dependència governamental ha de presentar una auditoria del pressupost anual relacionat amb les fites aconseguides pel Govern pel que fa a qüestions de dones i nenes. En concret, cal instruir els departaments perquè incloguin dins l'auditoria tots els seus programes i totes les seves despeses, fins i tot els que no són dissenyats expressament per a les dones i les nenes.

Per a aquesta anàlisi es proposa classificar els pressupostos en tres categories d'acord amb l'orientació de les seves despeses:

1. Pressupostos amb despeses destinades a les dones i nenes. Es tracta d'avaluar quantitativament la proporció de les despeses governamentals destinades a programes específics per a les dones i les nenes en comparació amb les despeses generals. Per exemple, una anàlisi dels pressupostos de gènere de vint-i-sis dependències governamentals del Sud d'Austràlia, del 1985-1986, mostra que les despeses destinades a programes específics per a les dones i les nenes representaven una mitjana del 0,75 per cent del pressupost total, mentre que la categoria general constituïa una mitjana del 99 per cent del pressupost total (Sharp i Broomhill, 2002).

2. Pressupostos amb despeses generals. Les desigualtats de gènere existents en l'àmbit social i econòmic sovint es tradueixen en diferències de gènere pressupostàries que, d'una manera no intencionada, poden incrementar les desigualtats de gènere dins de la societat. Per tant, és important que les dependències identifiquin les diferències de gènere dels seus programes i pressupostos. Aquest exercici pot posar de relleu l'existència d'importants diferències de gènere en les despeses governamentals. Per exemple, el pressupost de gènere de 1986 del Govern federal australià evidencia que les despeses del Govern en programes d'ajust d'indústries és molt més baix en indústries majoritàriament femenines, com pot ser la indústria tèxtil, que en indústries majoritàriament masculines, com pot ser la indústria de l'automòbil (Mancomunitat d'Austràlia, 1986).

3. Pressupostos amb despeses destinades a oportunitats de feina equitativa dins del sector públic. Atès que les despeses destinades a oportunitats de feina equitativa dins del sector públic influeixen el paper de les dones en càrrecs de presa de decisió dins de la societat, també és important analitzar la composició de gènere dels funcionaris.

Finalment, després d'ordenar el pressupost d'acord amb les tres categories mencionades, es pot analitzar aquesta informació tenint en compte variables territorials, institucionals o fonts de finançament. Aquesta informació creuada proporciona una imatge més clara sobre quin és el nivell de despesa adreçat a les dones o quines són les institucions o unitats encarregades de garantir l'equitat de gènere, entre altres.

També és important analitzar l'efectivitat de la despesa pública, perquè permetrà determinar si hi ha diferències entre les despeses programades i les executades. L'efectivitat de la despesa pública es pot estimar com el percentatge del pressupost que realment s'executa respecte al pressupost programat. Això té gran rellevància perquè permet detectar si determinats programes inclosos en el pressupost finalment són ajornats o no realitzats. També cal analitzar el destí dels recursos que no s'utilitzen i en quina mesura les possibles reassignacions de la despesa afavoreixen o no els objectius de gènere. Per tal de realitzar aquesta anàlisi, cal comparar els pressupostos d'obertura i de tancament, com també la despesa efectivament executada.

Exemple 11: Resultats de l'anàlisi de la quantitat de recursos destinats a qüestions de gènere, pressupost de la despesa pública social, Estat de Bolívia, 1998

El quadre XIX mostra la classificació de la despesa pública social efectiva de l'Estat de Bolívia en tres categories d'acord amb l'orientació de les seves despeses.

QUADRE XIX				
DESPEsa PÚBLICA SOCIAL EFECTIVA DE L'ESTAT DE BOLÍVIA, 1998				
(en milions de bolívares)				
Sector	Despesa destinada a béns i serveis orientats a dones i nenes	Despesa general	Despesa destinada a oportunitats de feina equitativa en el sector públic	Despesa total
Agropecuària	4,1	157,2	0,0	161,4
Miner	0,0	4,9	0,0	4,9
Indústria i Turisme	0,0	10,9	0,0	10,9
Hidrocarburs	0,0	0,0	0,0	0,0
Energia	0,0	53,2	0,0	53,2
Transports	0,0	652,5	0,0	652,5
Comunicacions	0,0	0,0	0,0	0,0
Salut i Seguretat Social	31,4	87,1	0,0	118,5
Educació i Cultura	36,4	171,6	0,0	208,0
Sanejament Bàsic	0,0	317,6	0,0	317,6
Urbanisme i Habitatge	0,0	34,8	0,0	34,8
Recursos Químics	0,0	0,0	0,0	0,0
Multisectorial	0,0	0,0	0,0	0,0
TOTAL	71,9	1.489,9	0,0	1.561,9
PARTICIPACIÓ	4,83%	95,17%	0,0%	100%

Font: Quadre obtingut del llibre editat per UNIFEM: *Hacia la Transparencia y la Gobernabilidad con Equidad. Presupuestos Sensibles al Género en la Región Andina, 2004*. Capítol 4: "Presupuestos públicos con enfoque de género: una aproximación al presupuesto nacional de Bolivia y al del municipio de La Paz". Martha Gutierrez.

Segons l'anàlisi del quadre XIX, del total de la despesa pública social efectiva de l'Estat de Bolívia el 1998, només un 4,8 per cent es destina explícitament a temes de gènere. El 95,2 per cent restant s'assigna a la categoria de despeses generals. Cal remarcar que l'Estat no inverteix en la millora de les oportunitats de feina en el sector públic ni per a les dones ni per als homes.

Exemple 12. Resultats de l'anàlisi de la quantitat de recursos destinats a qüestions de gènere, pressupost de la despesa pública social del municipi de La Paz, per a l'any 2001

El quadre XX presenta la classificació de la despesa pública social efectiva del municipi de La Paz en tres categories d'acord amb l'orientació de les seves despeses.

QUADRE XX				
DESPEsa PÚBLICA SOCIAL EFECTIVA DEL MUNICIPI DE LA PAZ, 2001				
(en milions de bolívares)				
Sector	Despesa destinada a béns i serveis orientats a dones i nenes	Despesa general	Despesa destinada a oportunitats de feina equitativa en el sector públic	Despesa total
Agropecuària	0,0	114	0,0	114
Indústria i Turisme	0,0	0,0	0,0	0,0
Energia	0,0	5.036	0,0	5.036
Transports	0,0	781	0,0	781
Salut i Seguretat Social	464	2.688	0,0	3.152
Educació i Cultura	0,0	25.239	0,0	25.239
Sanejament Bàsic	0,0	184	0,0	184
Urbanisme i Habitatge	0,0	64.599	0,0	64.599
Recursos Químics	0,0	14.641	0,0	14.641
Multisectorial	0,0	15.796	0,0	15.796
TOTAL	464	129.078	0,0	129.542
PARTICIPACIÓ	0,36%	99,64%	0,0%	100%

Font: Quadre obtingut del llibre editat per UNIFEM: *Hacia la Transparencia y la Gobernabilidad con Equidad. Presupuestos Sensibles al Género en la Región Andina, 2004*. Capítol 4: "Presupuestos públicos con enfoque de género: una aproximación al presupuesto nacional de Bolivia y al del municipio de La Paz". Martha Gutierrez.

Segons l'anàlisi del quadre XX, la despesa pública social efectiva explícitament destinada a temes de gènere del municipi de La Paz, l'any 2001, és pràcticament inexistent: menys d'un 0,4 per cent es destina explícitament a temes de gènere. A més, igual que en el cas del pressupost nacional, les despeses per promoure la igualtat d'oportunitats en la feina del sector públic són inexistents.

Exemple 13: Resultats de l'anàlisi de la quantitat de recursos destinats a qüestions de gènere, pressupost de la despesa en activitats esportives, Consell Català de l'Esport, Generalitat de Catalunya, 2005

El quadre XXI mostra la classificació de la despesa en activitats esportives escolars del Consell Català de l'Esport en dues categories d'acord amb l'orientació de les seves despeses (despesa específica a temes de gènere i despesa general).

Segons l'anàlisi del quadre XXI, les despeses destinades a activitats esportives específiques per a les dones i les nenes són molt modestes, només representen una mitjana de l'1,23 per cent del pressupost total destinat a activitats esportives del Consell Català de l'Esport (CCE). Cal remarcar també que, tot i que les despeses destinades a activitats federades específiques per a les dones i les nenes són les més importants, encara són relativament modestes: només representen l'1,49 per cent del pressupost total destinat a activitats federades.

QUADRE XXI			
RECURSOS DIRIGITS A L'EQUITAT DE GÈNERE CONSELL CATALÀ DE L'ESPORT, 2005			
Activitats esportives	Despesa <i>realitzada</i> i destinada a béns i serveis orientats a dones i nenes	Despesa general <i>realitzada</i>	Despesa total pressupostada i <i>realitzada</i>
ACTIVITATS ESCOLARS			
Pla experimental "Esport Escolar"	15.000,00	385.000,00	400.000,00
Pla pilot "Esport a l'Escola"	0,00	600.000,00	600.000,00
A universitats per a l'esport universitari	0,00	10,00	10,00
Campionats universitaris	0,00	100.102,00	100.102,00
Subvenció a Consells Comarcals– Jocs escolars	0,00	10,00	10,00
Subvenció als consells esportius comarcals – Jocs escolars	0,00	1.842.885,34	1.842.885,34
Subvenció a la Unió de Consells Esportius de Catalunya (UCEC)	0,00	1.461.544,73	1.461.544,73
Subvenció al Consell General de la Vall d'Aran	0,00	36.060,73	36.060,73
TOTAL ACTIVITATS ESCOLARS	15.000,00	4.425.612,80	4.440.612,80
PARTICIPACIÓ	0,34%	99,66%	100%
ACTIVITATS DE LLEURE I SALUT			
Promoció de la salut	0,00	90.000,00	90.000,00
Ajut a municipis per a projectes esportius	0,00	1.077.820,00	1.077.820,00
Esportistes solidaris (programes amb col·laboració amb l'ICD)	5.000,00	0,00	5.000,00
TOTAL ACTIVITATS DE LLEURE I SALUT	5.000,00	1.167.820,00	1.172.820,00
PARTICIPACIÓ	0,43%	99,57%	100%
ACTIVITATS FEDERADES			
Centres de tecnificació esportiva a empreses públiques i altres ens públics	0,00	139.950,00	139.950,00
Beques CAR	0,00	1.643.039,39	1.643.039,39
Consorci Circuit de Motocròs de Bellpuig	0,00	399.585,14	399.585,14
Tecnificació esportiva a corporacions locals	0,00	246.540,00	246.540,00
Convocatòria a federacions i altres entitats privades	100.000,00	4.550.040,00	4.650.040,00
ARC	0,00	4.991.353,00	4.991.353,00
Convocatòria de projectes internacionals a federacions i clubs federats	49.916,00	1.803.887,00	1.853.803,00

QUADRE XXI (continuació)			
RECURSOS DIRIGITS A L'EQUITAT DE GÈNERE CONSELL CATALÀ DE L'ESPORT, 2005			
Activitats esportives	Despesa <i>realitzada</i> i destinada a béns i serveis orientats a dones i nenes	Despesa general <i>realitzada</i>	Despesa total pressupostada i <i>realitzada</i>
ACTIVITATS Federades			
Centres de tecnificació a federacions i altres entitats privades	0,00	146.482,00	146.482,00
Comitè Olímpic de Catalunya (COC)	16.000,00	70.000,00	86.000,00
Subvencions a la Unió de Federacions Esportives de Catalunya (UFEC)	30.000,00	658.893,00	688.893,00
Beques i premis als esportistes	0,00	600.000,00	600.000,00
Activitats especials a diverses entitats	0,00	677.133,04	677.133,04
Competicions oficials de seleccions catalanes	0,00	2.647.039,21	2.647.039,21
Programes amb col·laboració amb l'ICD	70.014,00	0,00	70.014,00
Club d'escacs (programes amb col·laboració amb l'ICD)	9.070,00	0,00	9.070,00
Club voleibol (programes amb col·laboració amb l'ICD)	3.000,00	0,00	3.000,00
Club natació (programes amb col·laboració amb l'ICD)	3.000,00	0,00	3.000,00
TOTAL ACTIVITATS FEDERADES	281.000,00	18.573.941,78	18.854.941,78
PARTICIPACIÓ	1,49%	98,51%	100%
TOTAL ACTIVITATS ESPORTIVES DEL CCE	301.000,00	24.167.374,58	24.468.374,58
PARTICIPACIÓ	1,23%	98,77%	100%

Font: *Anàlisi de la despesa pública en activitats esportives del Consell Català de l'Esport des d'una perspectiva de gènere*, Núria Rodríguez Planas, 2005.

QUART PAS: identificació de les necessitats de les dones i els homes

L'equitat de la despesa per a les dones i per als homes ha de respondre a les seves necessitats. Per tal de conèixer quines són aquestes necessitats, cal fer una anàlisi de les necessitats bàsiques i estratègiques. És important, també, identificar en quina mesura les partides pressupostàries responen al compliment d'aquestes necessitats.

Es tracta, doncs, de recollir i analitzar les opinions de les dones i dels homes sobre com els serveis i els programes públics satisfan les seves necessitats i fins a quin punt la distribució de la despesa pública és consistent amb les prioritats establertes per a les dones i els homes. Per tal de recollir aquesta informació, es poden utilitzar els instruments següents: enquestes d'opinió, enquestes d'actituds, mètodes d'anàlisi qualitatiu, grups de focalització i entrevistes mig estructurades. Les dades s'han d'analitzar per separat per a les dones i per als homes, i desagregades per diferents categories com, per exemple, regió, edat i altres paràmetres rellevants.

Exemple 14: Avaluació de beneficiaris sobre la despesa pública a Austràlia, 1992

Els quadres XXII i XXIII es basen en una enquesta a sis-cents adults australians a final del 1992. L'objectiu de la enquesta era estudiar les preferències per a la provisió de diferents béns i serveis públics o privats. El quadre XXII indica el percentatge de gent que va reconèixer que es beneficiava dels serveis públics següents.

QUADRE XXII		
PERCENTATGE DE BENEFICIARIS DE DIFERENTS SERVEIS PÚBLICS A AUSTRÀLIA, 1992		
(Mostra: 600 adults australians)		
	Comunitat beneficiària	Individu o família beneficiari
Transport públic	68	29
Polícia, llei i ordre	69	53
Carreteres	61	64
Defensa nacional	44	27
Metges i hospitals	57	57
Educació	64	40
Habitatge	51	13
Atur	74	12
Pensions	71	17
Assistència familiar	56	13
Assistència industrial	31	5

Font: Quadre obtingut de Glenn Withers, David Throsby i Kaye Johnston (1994). *Despesa Pública a Austràlia*, document núm. 3 de la Comissió Consultora per a la Planificació Econòmica, Canberra: Servei de Publicacions del Govern d'Austràlia, pàgina 31.

El quadre XXIII indica el percentatge de persones que van indicar que els agradaria que s'incrementés la despesa pública en diferents serveis públics. La primera columna mostra el percentatge de persones a favor d'un increment del servei, en el cas que l'haguessin de pagar. La segona columna indica el percentatge de persones a favor d'un increment del servei sense que s'hagués de pagar per aquest servei.

QUADRE XXIII		
PERCENTATGE DE PERSONES QUE VOLDRIEN UN INCREMENT DELS DIFERENTS SERVEIS PÚBLICS AUSTRÀLIA 1992 (Mostra: 600 adults australians)		
	Si s'ha de pagar pel servei	Si no s'ha de pagar pel servei
Transport públic	50	59
Polícia, llei i ordre	71	77
Carreteres	67	68
Defensa nacional	38	34
Metges i hospitals	85	83
Educació	74	83
Habitatge	48	50
Atur	23	30
Pensions	55	62
Assistència familiar	63	71
Assistència industrial	52	51

Font: Quadre obtingut de Glenn Withers, David Throsby, i Kaye Johnston (1994). *Despesa Pública a Austràlia*, document núm. 3 de la Comissió Consultora per a la Planificació Econòmica, Canberra: Servei de Publicacions del Govern d'Austràlia, pàgina 31.

El problema d'aquesta enquesta és que els resultats no s'han presentat desagregats per sexe. La desagregació per sexe permetria identificar les diferents necessitats de les dones i dels homes.

Exemple 15: Enquesta a cinquanta nenes i cinquanta nens sobre quin joc volen per al pati

El quadre XXIV presenta els resultats d'una enquesta que es va fer a cinquanta nenes i cinquanta nens sobre quin joc volien per al pati. La primera columna mostra els resultats agregats i les altres dues columnes mostren els resultats desagregats per sexe. És molt probable que la decisió de quins jocs escollir per al pati variï segons si només es disposa de la informació agregada o si es disposa de la informació desagregada per sexe.

Exemple 16: Resultats de l'enquesta a cinquanta nenes i cinquanta nens sobre quin joc volien per al pati

La decisió de quins jocs construir en el pati es va basar en els resultats agregats (primera columna del quadre XXIV). Es va decidir prendre la solució més democràtica i elegir aquells jocs més votats sense considerar les diferències en les necessitats de les nenes i dels nens. Tenint en compte les restriccions pressupostàries i d'espai, només es van construir quatre jocs: la pista de futbol, el gronxador, la pista de bales i la xarranca.

QUADRE XXIV			
ENQUESTA DE QUIN JOC ES VOL PER AL PATI (Mostra: 50 nenes i 50 nens)			
	Nombre de vots	Nombre de vots de nenes	Nombre de vots de nens
Pista de futbol	42	2	40
Gronxador	14	11	3
Pista de bales	10	4	6
Xarranca	9	9	0
Balanci	7	7	0
Pista de tennis	5	5	0
Tobogan	5	5	0
Mur d'escalada	5	4	1
Tennis de taula	2	2	0
Jardí	1	1	0
TOTAL	100	50	50

Font: Quadre obtingut de Jacintja van Beveren, Thera van Osch, Sheila Quinn, *Budgeting for all. Manual for local gender budget initiatives*. VAMP, Vrouwen Alliantie media productions, 2004.

Un cop construït el pati, es va dur a terme una anàlisi de la utilització de l'espai del pati. El quadre XXV indica els resultats d'aquesta anàlisi. Segons aquests resultats, quinze nenes i trenta-cinc nens juguen, mentre que la resta espera per jugar. Si ens basem només en aquest resultat, podríem concloure que les nenes són més passives que els nens. Ara bé, la decisió de quins jocs construir en el pati s'ha basat en els resultats agregats de les necessitats de les nenes i dels nens i, per tant, no ha tingut en compte les seves diferents necessitats. Com veurem en l'exemple 18, el fet de no considerar les diferents necessitats de les nenes i els nens a l'hora de decidir sobre quins jocs construir en el pati comporta una distribució poc equitativa de l'espai i del pressupost del pati.

QUADRE XXV				
RESULTATS DE LA UTILITZACIÓ DEL PATI (Mostra: 50 nenes i 50 nens)				
	Nenes	Nens	Percentatge de l'espai utilitzat	Percentatge del pressupost utilitzat
Pista de futbol	0	22	70	45
Mirant o xerrant	15	5		
Gronxador	3	3	10	15
Fent cua	9	6		
Pista de bales	6	10	10	5
Fent cua	4	0		
Xarranca	6	0	10	5
Fent cua	7	4		
TOTAL	50	50	100	70

Font: Quadre obtingut de Jacintja van Beveren, Thera van Osch, Sheila Quinn, *Budgeting for all. Manual for local gender budget initiatives*. VAMP, Vrouwen Alliantie media productions, 2004.

Exemple 17: Avaluació de les beneficiàries i els beneficiaris dels serveis de la salut a Sri Lanka

Es van realitzar reunions breus amb un grup de dones pobres de zones rurals i un grup de dones pobres de zones urbanes per dialogar sobre els seus problemes i necessitats, com també per conèixer l'impacte de l'existència de programes per a les dones en països en desenvolupament.

Les dones de les zones urbanes. A continuació s'assenyalen els problemes socials i familiars que més preocupaven a les dones de les zones urbanes:

- L'abús de drogues agreujat per la manca d'aplicació de la Llei contra les drogues.
- Els riscos a la salut causats per l'estancament d'aigües dels canals, la brossa podrida, la gran densitat de mosquits i la manca de serveis higiènics.
- Les limitacions legals per adquirir habitatge.
- Els problemes d'accés a les bones escoles i als centres de formació vocacional.
- La gran dificultat d'obtenir feina estable o d'establir-se com a petita empresària.
- La violació i la violència sexual en els llocs públics.

Les dones de les zones rurals. Els problemes socials i familiars que més preocupaven a les dones de les zones urbanes eren els següents:

- La violació, la violència infantil i l'alcoholisme.
- Les conseqüències de la desintegració matrimonial, el sistema de dots i la representació negativa de les dones en els mitjans de comunicació.
- La situació nutricional deficient, l'alta morbiditat, la deficiència dels serveis de sanejament i la falta d'educació en salut.
- Els problemes d'accés a escoles a causa de la manca de recursos econòmics.
- Els sous baixos i la dificultat per establir-se com a petites empresàries en les zones de processos per a l'exportació.

Exemple obtingut del Centre d'Investigació de les Dones, Sri Lanka (1996), "Percepció de les dones dins de les famílies econòmicament marginades", a *Facetes del canvi: dones a Sri Lanka 1986-95*, pàgines 408-414.

CINQUÈ PAS: identificació de la incidència del benefici rebut per les dones i els homes

L'objectiu principal de la identificació de la incidència del benefici rebut consisteix de valorar com la despesa pública afecta la distribució de la renda i com els beneficis es distribueixen als sectors més pobres de la societat. Més específicament es tracta d'esbrinar el cost del servei públic rebut per persona usuària del servei. En general, la majoria d'estudis sobre la incidència del benefici rebut ignora la variable sexe. Ara bé, per tal d'entendre l'impacte de la despesa pública és important que l'anàlisi de la incidència del benefici rebut es faci des d'una perspectiva de gènere. A continuació expliquem com es fa un estudi de la incidència del benefici rebut des d'una perspectiva de gènere.

Primer de tot, s'ha d'obtenir informació sobre la utilització dels serveis públics dels individus, per mitjà d'enquestes. Aleshores, aquesta informació s'ha de combinar amb informació sobre el cost de provisió dels serveis públics per tal d'obtenir la incidència del benefici de la despesa pública desagregada per diferents grups. La metodologia per a aquest estudi consisteix en els tres passos següents:

- 1. Estimació del cost per unitat de provisió del servei ofert.** Primer, cal calcular la despesa pública per unitat de servei ofert. És important deduir d'aquest cost els ingressos que s'ingressen sempre que no s'utilitzin per millorar els serveis públics oferts.

2. Imputació del cost per unitat de provisió del servei ofert als individus que utilitzen els serveis públics en qüestió. Atès que la utilització d'un servei públic correspon a una transferència en espècie, es tracta de conèixer la distribució d'aquesta transferència en els diferents grups de la població. Per tal d'assignar a cada individu la transferència, ens cal informació sobre la utilització del servei per aquest individu.

3. Agregar les persones en subgrups de la població per tal de comparar la distribució de la despesa pública. La incidència en un grup de la població (per exemple, el grup de renda baixa, la població urbana o la població femenina) depèn de dos factors: per una banda, de la utilització que aquest grup fa dels serveis públics i, per l'altra, de la distribució de la despesa pública. La incidència del benefici serà més gran quan la despesa relativa del Govern en serveis utilitzats pel grup en qüestió sigui més gran. A continuació considerarem la incidència del benefici en la despesa del Govern en educació:

$$X_j = \sum_{i=1}^{12} E_{ij} \frac{S_i}{E_i} = \sum_{i=1}^n \frac{E_{ij}}{E_i} S_i \quad (1)$$

en què X_j és el valor total de la transferència en educació imputada al grup j ,

E_{ij} representa el nombre d'alumnes del grup j matriculats a les escoles públiques en el curs i ,

E_i és el nombre total d'alumnes matriculats a les escoles públiques en el curs i ,

S_i és la despesa pública neta destinada al curs i a les escoles públiques,

i indica el curs escolar ($i=1, 2, \dots, 12$).

L'equació (1) fa el supòsit que la transferència pública, S_i , varia per al curs escolar, però no per als diferents grups de la població escolar. Evidentment, la utilitat de fer l'anàlisi de la incidència dels beneficis rebuts dependrà del tipus de desagregacions que es poden fer, i aquestes depenen de les dades disponibles. Per tant, és molt important que es recullin i es posin a la disposició de l'analista dades desagregades per als diferents grups d'interès (com, per exemple, sexe, edat, nivell de renda, estructura familiar o país d'origen).

Exemple 18: Identificació del benefici rebut per les nenes i els nens usuaris del pati

Tenint en compte els resultats de l'anàlisi de la utilització del pati presentats en el quadre XXV, els quadres XXVI i XXVII indiquen la distribució del benefici rebut per a les nenes i els nens en termes d'espai utilitzat i de pressupost assignat.

Per calcular la distribució del benefici rebut per les nenes i els nens en termes d'espai utilitzat assignem la part proporcional de l'espai que utilitzen els diferents jocs (columna tres del quadre XXV) a les nenes i nens que juguen a aquests jocs. Per exemple, com que cap nena juga al futbol, el percentatge de l'espai de la pista de futbol que s'assigna a les nenes és zero. En canvi, com que vint-i-dos nens juguen al futbol, se'ls assigna la totalitat de l'espai de la pista de futbol, és a dir el 70 per cent de l'espai del pati. Així mateix, com que tres nens i tres nenes es gronxen, assignem a cada grup el 50 per cent de l'espai que utilitza el gronxador (és a dir el 10 per cent de l'espai del pati). Per tant, a cada grup se li assigna el 5 per cent de l'espai per la utilització del gronxador. D'acord amb aquest procediment, i agregant l'espai total utilitzat per cada grup, trobem que les nenes es beneficien de menys d'una cinquena part de l'espai, mentre que els nens es beneficien de més de quatre cinques part de l'espai.

QUADRE XXVI						
ANÀlisi DE LA UTILITZACIÓ DE L'ESPAI DEL PATI DES D'UNA PERSPECTIVA DE GÈNERE (Mostra: 50 nenes i 50 nens)						
	Nenes			Nens		
	Juguen	Percentatge de l'espai utilitzat	No juguen	Juguen	Percentatge de l'espai utilitzat	No juguen
Pista de futbol	0	0%	15	22	70%	5
Gronxador	3	5%	9	3	5%	6
Pista de bales	6	3,75%	4	10	6,25%	0
Xarranca	6	10%	7	0	0%	4
TOTAL	15	18,75%	35	35	81,25%	15

Font: Quadre obtingut de Jacintja van Beveren, Thera van Osch, Sheila Quinn, *Budgeting for all. Manual for local gender budget initiatives*. V&Amp, Vrouwen Alliantie media productions, 2004.

Utilitzant la mateixa metodologia, el quadre XXVII mostra la distribució del benefici rebut per les nenes i els nens en termes de pressupost utilitzat. La quarta columna del quadre XXV indica la proporció del pressupost que s'utilitza per construir cadascun dels quatre jocs escollits. Els resultats del quadre XXVII posen de manifest que les nenes es beneficien de menys del 15 per cent del pressupost, mentre que els nens es beneficien de més del 50 per cent del pressupost. Cal remarcar que l'opció de construir al pati els quatre jocs més votats implicava utilitzar només el 70 per cent del pressupost.

QUADRE XXVII						
ANÀlisi DE LA UTILITZACIÓ DEL PRESSUPOST DEL PATI DES D'UNA PERSPECTIVA DE GÈNERE (Mostra: 50 nenes i 50 nens)						
	Nenes			Nens		
	Juguen	Percentatge del pressupost del qual es beneficien	No juguen	Juguen	Percentatge del pressupost del qual es beneficien	No juguen
Pista de futbol	0	0%	15	22	45%	5
Gronxador	3	7,5%	9	3	7,5%	6
Pista de bales	6	1,875%	4	10	3,125%	0
Xarranca	6	5%	7	0	0%	4
TOTAL	15	14,375%	35	35	55,625%	15

Font: Quadre obtingut de Jacintja van Beveren, Thera van Osch, Sheila Quinn, *Budgeting for all. Manual for local gender budget initiatives*. V&Amp, Vrouwen Alliantie media productions, 2004.

Exemple 19: Incidència del benefici rebut en educació per sexe i per nivell de despesa de la família, Costa d'Ivori, 1995

El quadre XXVIII presenta els resultats de la incidència del benefici rebut en educació per sexe i per nivell de despesa familiar a la Costa d'Ivori l'any 1995.

L'anàlisi dels resultats presentats en el quadre XXVIII posa de manifest que, l'any 1995, la mitjana del subsidi per capita rebut pels homes és de 18.425 CFAF, mentre que la mitjana del subsidi per capita rebut per les dones és de 11.304 CFAF. Aquesta diferència en beneficis rebuts per sexe és menor en l'educació primària, i més gran en l'educació postsecundària.

També cal ressaltar que la desigualtat envers les dones és més gran en aquelles famílies en què la despesa és menor (és a dir, les famílies més pobres). Per a les dones, la mitjana del subsidi per capita és quatre vegades més gran si pertanyen a famílies amb més riquesa (per exemple,

les que pertanyen a les famílies amb menys riquesa reben de mitjana 5.359 CFAF, una quarta part del que reben les de famílies amb més riquesa, 21.985 CFAF. En canvi, la diferència entre els homes de famílies amb menys riquesa i els de famílies amb més riquesa és menor: 13.970 CFAF per 29.099 CFAF.

Aquests resultats fan palès que la despesa pública en educació, l'any 1995, ha beneficiat més els homes que les dones, la qual cosa comporta importants desigualtats de gènere en la despesa pública en educació del país. Aquesta desigualtat es deu al fet que, per una banda, les famílies prefereixen enviar a l'escola els nens i els nois que les nenes i les noies, en tots els nivells d'educació i, per l'altra banda, una important part del pressupost públic està destinat a l'educació postsecundària que és l'educació a la qual les noies tenen menys accés.

QUADRE XXVIII								
INCIDÈNCIA DEL BENEFICI REBUT PER SEXE I PER NIVELL DE DESPESA FAMILIAR, COSTA D'IVORI, 1995								
Nivell de despesa / Regió	Dones			Homes			Població total	
	Total subsidi	Subsidi per capita	% del subsidi destinat	Total subsidi	Subsidi per capita	% del subsidi destinat	Total subsidi	Subsidi per capita
Primària								
1	5.993	4.564	30,5	13.679	8.912	69,5	19.672	6.908
2	10.135	6.900	47,0	11.443	8.265	53,0	21.578	7.562
3	10.391	7.162	42,3	14.162	10.267	57,7	24.553	8.676
4	9.018	6.414	39,7	13.718	9.371	60,3	22.736	7.922
5	7.294	5.433	51,0	7.008	4.643	49,0	14.301	5.051
Població total	42.831	6.135	41,6	60.009	8.252	58,4	102.840	7.215
Rural	21.801	5.591	38,3	35.061	7.960	61,7	56.862	6.848
Urbana	21.029	6.824	45,7	24.948	8.701	54,3	45.977	7.728
Secundària (inclou educació tècnica)								
1	1.044	795	30,4	3.112	2.028	90,6	3.433	1.206
2	4.609	3.138	33,2	9.751	7.043	70,2	13.882	4.865
3	3.656	2.520	35,8	6.923	5.019	67,7	10.224	3.613
4	3.127	2.224	36,5	6.252	4.271	72,9	8.572	2.987
5	12.565	9.359	41,6	19.896	13.181	65,8	30.227	10.599
Població total	25.001	3.581	37,7	45.933	6.317	69,2	66.335	4.654
Rural	3.146	807	19,0	14.095	3.200	85,0	16.578	1.996
Urbana	21.855	7.092	43,9	31.838	11.103	64,0	49.759	8.364
Postsecundària (inclou educació tècnica)								
1	0	0	0,0	4.650	3.030	100,0	4.650	1.633
2	0	0	0,0	856	618	100,0	856	300
3	550	379	50,0	550	399	50,0	1.100	389
4	877	624	20,0	3.506	2.542	80,0	4.384	1.528
5	9.658	7.194	36,0	17.169	11.375	64,0	26.827	9.407
Població total	11.085	1.588	29,3	26.732	3.676	70,7	37.817	2.653
Rural	0	0	0,0	8.151	1.851	100,0	8.151	982
Urbana	11.085	3.597	37,4	18.581	6.480	62,6	29.666	4.987
Educació total								
1	7.037	5.359	24,7	21.440	13.970	75,3	28.477	10.000
2	14.745	10.038	40,1	22.050	15.927	59,9	36.794	12.895
3	14.596	10.062	40,3	21.635	15.685	59,7	36.231	12.802
4	13.023	9.262	35,7	23.477	16.957	64,3	36.499	12.718
5	29.517	21.985	40,1	44.072	29.199	59,9	73.589	25.803
Població total	78.917	11.304	37,3	132.674	18.245	62,7	211.591	14.845
Rural	24.947	6.398	30,3	57.307	13.011	69,7	82.254	9.906
Urbana	53.970	17.513	41,7	75.367	26.284	58,3	129.337	21.740

Font: Quadre obtingut d'UNIFEM. *Gender budget Initiatives. Estratègies, Concepts and Experiences. Manual for local gender budget initiatives*. Brussels 16-18 October 2001. Gender and Public Spending: Insights from Benefit Incidence. Lionel Demery.

Exemple 19: Incidència del benefici rebut en activitats esportives del Consell Català de l'Esport, Generalitat de Catalunya, 2005

El quadre XXIX mostra els recursos destinats als usuaris d'activitats esportives del Consell Català de l'Esport desagregats per sexe. Per estimar la incidència del benefici rebut, hem utilitzat la informació disponible sobre l'assignació del pressupost del CCE per a activitats esportives. Per tant, no hem pogut accedir al cost per unitat de provisió del servei ofert. Com que no disposàvem d'informació sobre la despesa pública per unitat de servei ofert, hem fet els dos supòsits següents:

1. Quan el pressupost atorgat pel CCE per a una activitat esportiva es distribueix en diferents programes o subprogrames, fem el supòsit que el cost per unitat de provisió del servei ofert per cadascun dels programes i subprogrames varia en la mateixa proporció que el pes relatiu que aquests tenen en el pressupost total de l'activitat esportiva en qüestió.
2. El cost per unitat de provisió del servei ofert destinat als diferents grups d'usuaris no varia per als diferents grups d'usuaris. És a dir, fem el supòsit que el cost per unitat de provisió és el mateix si es destina a dones o a homes.

A continuació, presentem els resultats claus de l'anàlisi dels recursos destinats als usuaris per sexe:

- Les nenes i les noies només es beneficien d'una tercera part del pressupost. En canvi, els nens i els nois es beneficien de dues terceres parts del pressupost.
- A causa de la manca d'informació dels usuaris d'activitats esportives de lleure i salut, desconeixem si hi ha igualtat de gènere en la incidència del benefici rebut per les dones i els homes en les activitats esportives de lleure i salut subvencionades pel CCE. L'aparent igualtat es deu al fet que hem aproximat el nombre de usuàries i usuaris a la població de Catalunya, i no que el nombre real d'usuàries i usuaris sigui al voltant de 50 per cent cadascun.
- Amb l'excepció de les beques i premis a esportistes d'alt rendiment, les dones es beneficien només d'una cinquena part del pressupost destinat a activitats esportives federades, mentre que els homes es beneficien de les quatre cinquenes parts restants.
- En canvi, les esportistes d'alt rendiment reben la meitat del pressupost del CCE destinat a l'esport d'alt rendiment i a beques i premis.

QUADRE XXIX					
RECURSOS DEL CCE DESTINATS ALS USUARIS PER ACTIVITAT ESPORTIVA I SEXE, 2005					
Activitats esportives	Despesa total	Despesa destinada a usuàries	Despesa destinada a usuaris (només homes)	Proporció del pressupost total destinat a dones	Proporció del pressupost total destinat a homes
ACTIVITATS ESCOLARS					
Pla experimental					
"Esport Escolar"	400.000,00	205.530,19	194.469,81	51,38%	48,62%
Pla pilot "Esport a l'Escola"	600.000,00	291.199,26	308.800,74	48,53%	51,47%
Campionats universitaris	100.102,00	30.030,60	70.071,40	30,00%	70,00%
Subvenció als consells esportius comarcals – Jocs escolars	1.842.885,34	636.234,22	1.206.651,12	34,52%	65,48%
Subvenció a la UCEC	1.461.544,73	514.247,40	947.296,97	35,19%	64,81%
Subvenció al Consell General de la Vall d'Aran	36.060,73	17.577,91	8.482,82	48,75%	51,25%

QUADRE XXIX (continuació) RECURSOS DEL CCE DESTINATS ALS USUARIS PER ACTIVITAT ESPORTIVA I SEXE, 2005					
Activitats esportives	Despesa total	Despesa destinada a usuàries	Despesa destinada a usuaris (només homes)	Proporció del pressupost total destinat a dones	Proporció del pressupost total destinat a homes
ACTIVITATS DE LLEURE I SALUT					
Promoció de la salut	90.000,00	45.900,00	44.100,00	51,00%	49,00%
Ajut a municipis per a projectes esportius	1.077.820,00	549.781,98	528.038,02	51,01%	48,99%
Esportistes solidaris (programes amb col·laboració amb l'ICD)	5.000,00	2.550,44	2.449,56	51,01%	48,99%
ACTIVITATS FEDERADES					
Centres de tecnificació esportiva a empreses públiques i altres ens públics	139.950,00	25.559,11	114.390,89	18,26%	81,74%
Beques CAR	1.643.039,39	845.365,13	786.807,60	51,45%	48,55%
Consorci Circuit de Motocròs de Bellpuig	399.585,14	5.689,50	393.895,64	1,42%	98,58%
Tecnificació esportiva a corporacions locals	246.540,00	45.025,68	201.514,32	18,26%	81,74%
Convocatòria a federacions i altres entitats privades	4.650.040,00	935.599,33	3.714.440,67	20,12%	79,88%
ARC	4.991.353,00	2.385.477,80	2.605.875,20	47,79%	52,21%
Convocatòria de projectes internacionals a federacions i clubs federats	1.853.803,00	386.774,11	1.467.028,89	20,86%	79,14%
Centres de tecnificació a federacions i altres entitats privades	146.482,00	32.551,56	113.930,44	22,22%	77,78%
Comitè Olímpic de Catalunya (COC)	86.000,00	28.784,12	57.215,88	33,47%	66,53%
Subvencions a la Unió de Federacions Esportives de Catalunya (UFEC)	688.893,00	154.775,21	534.117,79	22,47%	77,53%
Beques i premis als esportistes	600.000,00	301.149,43	298.850,57	50,19%	49,81%
Activitats especials a diverses entitats	677.133,04	123.665,01	553.468,03	18,26%	81,74%
Competicions oficials de seleccions catalanes	2.647.039,21	483.429,58	2.163.609,63	18,26%	81,74%
Programes amb col·laboració amb l'ICD	70.014,00	70.014,00	0,00	100,00%	0,00%
Club d'escacs (programes amb col·laboració amb l'ICD)	9.070,00	9.070,00	0,00	100,00%	0,00%
Club voleibol (programes amb col·laboració amb l'ICD)	3.000,00	3.000,00	0,00	100,00%	0,00%
Club natació (programes amb col·laboració amb l'ICD)	3.000,00	3.000,00	0,00	100,00%	0,00%

Font: Anàlisi de la despesa pública en activitats esportives del Consell Català de l'Esport des d'una perspectiva de gènere, Núria Rodríguez Planas, 2005.

SISÈ PAS: identificació i quantificació de la utilització del temps de les dones i els homes

Els estudis sobre la utilització del temps posen de manifest que, a molts països, les dones passen més hores que els homes treballant en feines remunerades i no remunerades. Per exemple, l'Informe sobre Desenvolupament Humà de 1995 del Programa de les Nacions Unides pel Desenvolupament manifesta que, de la totalitat de temps invertit en feina, les dones són responsables, de mitjana, del 53 per cent i els homes, del 47 per cent. A més, aquesta diferència en la utilització del temps augmenta a mesura que la participació de les dones en el sector laboral remunerat creix, perquè el temps que les dones dediquen al treball no remunerat (que s'acostuma a dedicar a responsabilitats familiars) no és transferit als homes al mateix ritme que l'increment de temps dedicat al sector laboral remunerat.

La distribució de la despesa pública té un impacte important en la disponibilitat de temps de les dones i dels homes. Per exemple, algunes circumstàncies, com la disponibilitat de mitjans de transport públic entre els mercats, l'habitatge, les escoles i el lloc de treball, incrementen el temps disponible. En canvi altres circumstàncies, com la reducció del temps postoperatori que un malalt passa al hospital, redueixen el temps disponible i incrementen la vulnerabilitat de les dones. Per tant, és clau disposar d'enquestes sobre la utilització del temps que recullin informació desagregada per sexe. Un cop es disposa d'aquestes dades, cal analitzar-les per veure la utilització diferenciada del temps que fan les dones i els homes i per preveure l'efecte que diferents despeses públiques poden tenir sobre la utilització del temps de les dones i dels homes.

Exemple 20: Diferències en la utilització del temps de les dones i dels homes a Austràlia el 1992

El quadre XXX mostra les diferències en la utilització del temps de les dones i dels homes australians l'any 1992.

QUADRE XXX			
MITJANA DE TEMPS QUE ES DESTINA DIÀRIAMENT			
A LES ACTIVITATS SEGÜENTS, PER SEXE, AUSTRÀLIA, 1992 (en minuts)			
Activitat	Dones	Homes	Mitjana
Treball remunerat	425	516	482
Treball no remunerat (inclou comprar, tenir cura de la mainada, etc.)	301	175	242
Temps personal	628	621	624
Educació	325	384	354
Temps dedicat a la comunitat	99	125	110
Temps dedicat a activitats socials i de recreació	345	351	348

Font: Direcció Australiana d'Estadística (1994). *Com els australians utilitzen el seu temps*. Publicació revisada, Canberra: Direcció Australiana d'Estadística, pàgina 20.

Exemple 21: Com el matrimoni afecta la utilització del temps de les dones i dels homes a Austràlia

En l'estudi *La Vida Doble de la Família: Mitos, Esperanzas y Experiencias*, en Michael Bittman i Jocelyn Pixley utilitzen l'enquesta de la utilització del temps feta a Austràlia a final dels anys noranta per analitzar com el matrimoni afecta la utilització del temps de les dones i dels homes. Els autors consideren que el matrimoni té efectes divergents en la utilització del temps de les dones i dels homes. Per als homes casats, el matrimoni tendeix a reduir el temps que dediquen a cuinar, netejar i rentar la roba, mentre que per a les dones el temps dedicat a aquestes activitats augmenta dramàticament després del matrimoni. Per exemple, comparada amb una dona soltera de la mateixa edat que viu sola, la dona casada dedica un 40 per cent més a cuinar, un 17 per cent més a netejar i un 37 per cent més a rentar la roba.

Exemple 22: Diferències en la utilització del temps de les dones i dels homes a Sri Lanka

El quadre XXXI presenta les diferències en la utilització del temps de les dones i dels homes en zones rurals a Sri Lanka. En aquest quadre són molt evidents els diferents rols i responsabilitats de les dones i els homes en la societat rural de Sri Lanka, i com aquestes diferències es traslladen a una utilització del temps ben diferenciada.

QUADRE XXXI		
PERCENTATGE DEL TEMPS UTILITZATS EN DIFERENTS ACTIVITATS PER DONES I HOMES DE ZONES RURALS DE SRI LANKA		
Activitat	Dones	Homes
Preparar aliments	92	8
Seleccionar l'arròs	100	0
Preservar els aliments per a la temporada baixa	80	20
Guardar els grans en la temporada de collita	30	70
Recollir fruites i verdures per al consum familiar	80	20
Anar a buscar aigua	98	2
Recollir llenya	65	35
Mantenir la casa i el pati net i endreçat	95	5
Prendre cura de la mainada	90	10
Banyar la mainada	80	20
Prendre cura dels malalts	85	15

Font: Janet Henshal Momsen (1991), *Dones i Desenvolupament en el Tercer Món*. Londres i Nova York: Routledge, pàgina 38.

SETÈ PAS: anàlisi de l'impacte de la despesa pública en les relacions de gènere

També és important analitzar les diferents activitats, programes o projectes executats considerant la seva motivació i disseny, el seu impacte en les relacions de gènere i la seva sostenibilitat.

- 1. Motivació i disseny.** És important entendre la motivació de la implementació dels programes, com també el procés de disseny dels programes.
- 2. Impacte en les relacions de gènere.** Es tracta d'analitzar l'efecte de la intervenció en la població d'interès. Per a aquesta anàlisi s'ha d'usar tant informació de les unitats que executen el programa com de les persones beneficiàries dels serveis.
- 3. Sostenibilitat.** Cal analitzar si els programes són sostenibles a llarg termini i si formen part d'un ampli procés de transformació social.

El quadre XXXIII enumera un llistat de preguntes que han de facilitar aquesta anàlisi.

QUADRE XXXII
PREGUNTES PER A L'ANÀLISI DE L'IMPACTE DE LA DESPESA PÚBLICA EN LES RELACIONS DE GÈNERE
MOTIVACIÓ I DISSENY
PREGUNTES EN RELACIÓ AMB LA FORMULACIÓ I EXECUCIÓ DEL PRESSUPOST
• Quins són els sistemes de l'Administració financera i com es relacionen entre si? • Quin és el marc legal del sistema pressupostari? • Quin tipus d'informació genera el sistema pressupostari? Com es presenta el pressupost i en quin nivell de desagregació?

QUADRE XXXII (continuació)	
PREGUNTES PER A L'ANÀlisi DE L'IMPACTE DE LA DESPESA PÚBLICA EN LES RELACIONS DE GÈNERE	
MOTIVACIÓ I DISSENY	
PREGUNTES EN RELACIÓ AMB LA FORMULACIÓ I EXECUCIÓ DEL PRESSUPOST	
• Quins mecanismes incorporen la formulació del pressupost per a la seva distribució per partides de despesa, per activitats, per programes o altres? • Quines són les etapes o fases del procés pressupostari? • Quina és la metodologia utilitzada en la formulació del pressupost (per partides de despesa, per programes o altres)? • Quin és el calendari de formulació i aprovació? Quins actors participen en la seva elaboració i aprovació? Quines competències tenen aquests diferents actors? • Quines condicions s'exigeixen per a l'execució de projectes? • Inclou l'elaboració dels projectes la participació de la societat civil? Quin ha estat el grau de participació femenina? • Quins són els mecanismes de participació de la societat civil i, en especial, de les associacions de dones, en les diferents fases del cicle pressupostari? • Quins són els mecanismes de representació de la població i de les organitzacions socials, en especial de les organitzacions de dones? • Quines accions específiques es preveuen per promoure activament la participació de les dones? Es tenen en compte les diferents necessitats i condicions de la participació de les dones (com, per exemple, els horaris de les reunions, l'existència de serveis que faciliti l'atenció de les criatures i de les persones grans)? • Existeixen quotes per a la participació de les dones en les diferents partides del pressupost participatiu? • Quin és l'àmbit de competència de la participació ciutadana (és a dir, sobre quins aspectes del pressupost té capacitat de decisió)?	
PREGUNTES EN RELACIÓ AMB ELS AVANÇOS PROGRAMÀTICS DEL MOVIMENT DE LES DONES I AMB LA INSTITUCIONALITZACIÓ DE LA PERSPECTIVA DE GÈNERE EN L'ESTAT	
• Fins a quin punt els projectes i activitats han estat dissenyats tenint en compte la realitat social i cultural? S'han tingut en compte les inequitats de gènere existents? • Quina és l'opinió i l'actitud respecte a temes d'equitat de gènere del funcionariat responsable dels projectes? Ha rebut el funcionariat formació en temes de gènere? • Està institucionalitzada la perspectiva de gènere a l'interior de l'estructura governamental? De quina manera? • Existeix un pla de igualtat d'oportunitats? Com ha estat elaborat i com han participat els moviments de les dones en el procés d'elaboració? Quins fons estan destinats a la implementació del pla de igualtat d'oportunitats? • Quines propostes i plans existeixen des del moviment de les dones? • Quina capacitat existeix en la maquinària nacional per executar projectes amb perspectiva de gènere? Hi ha personal preparat en el tema de gènere en posicions claus de presa de decisions?	
IMPACTE	
• Quin és el grau d'accés de les dones als béns i serveis? Com es compara aquest grau amb els dels homes? • Quin és el paper de la dona i de l'home en el programa? • Fins a quin punt la participació dels homes i de les dones en el programa és remunerada? • De quina manera contribueix el programa a superar les desigualtats entre homes i dones? • Quin és l'impacte del programa en el nivell de benestar dels beneficiaris i beneficiàries i les seves famílies?	
SOSTENIBILITAT	
• Estan inclosos els programes dins d'un pla d'acció més ampli amb objectius a llarg termini? • Fins a quin punt els projectes es financen amb recursos que estan garantits i que, per tant, seran sostenibles al llarg del temps? Quina proporció de recursos són propis o generats pel programa? • Quines són les fonts de finançament del programa?	

Exemple 23: Anàlisi de la motivació i disseny dels projectes del Departament d'Agricultura des d'una perspectiva de gènere, Sud d'Austràlia 1988-1990

Els quadres XXXIII, XXXIV i XXXV mostren les motivacions i el disseny de les assignacions pres-supostàries del Departament d'Agricultura del Sud d'Austràlia per als anys 1988-1990, des d'una perspectiva de gènere. El quadre XXXIII analitza les assignacions específicament dirigides a dones i a nenes; el quadre XXXIV analitza les assignacions generals, i el quadre XXXV analitza les assignacions destinades a igualtat d'oportunitats per a les dones i els homes que treballen en el sector públic.

QUADRE XXXIII	
ASSIGNACIONS ESPECÍFICAMENT DIRIGIDES A DONES I NENES DEPARTAMENT D'AGRICULTURA, SUD D'AUSTRÀLIA 1988-1990	
Projecte	Oficina de les Dones per l'Agricultura
Objectiu	Promoure l'interès i la participació en el desenvolupament de la vida rural i, en particular, de l'agricultura.
	Promoure les oportunitats educatives i culturals en tots els àmbits.
	Influir en la formulació de polítiques en tots els àmbits.
Motivació	Gran part de les dones de les granges familiars treballen en societat i tenen responsabilitats comptables. Ara bé, moltes no tenen capacitació formal en l'administració de l'empresa.
Activitat 1	Seminaris de planificació financera per a dones coordinats per l'Oficina de les Dones per l'Agricultura.
Indicador	25 participants per seminari. L'any 1989-90 hi va haver una mitjana de 22 participants per seminari.
Acció	14 seminaris durant el 1989-90.
Resultat esperat	Més professionalitat i confiança en els temes de gestió financera.
Activitat 2	Tallers de càlcul per a les dones que viuen en zones rurals coordinats per l'Oficina de les Dones per l'Agricultura.
Acció	8 cursos durant el 1989-90.
Resultat esperat	Increment de la informació que tenen les dones que viuen en zones rural sobre les noves tecnologies pertinents a les feines del camp.
Despesa	42.200 \$ per a l'any 1988-89 i 50.000 \$ per a l'any 1989-90.
Personal a temps complert	1 persona.

Font: *El pressupost i el seu impacte en les dones 1989-90 (1989). El pressupost i el seu impacte en les dones 1990-91 (1990).* Document núm. 5 d'Informació Financera, Adelaide: Editorial el Govern del Sud d'Austràlia.

QUADRE XXXIV	
ASSIGNACIONS GENERALS	
IMPACTE D'ACTIVITATS CLAUS SOBRE LES DONES I LES NENES DEPARTAMENT D'AGRICULTURA, SUD D'AUSTRÀLIA 1988-1990	
Programa	Indústries pecuàries
Motivació	L'actual nivell d'infeccions de nenes i nens encomanades per gossos és un perill important que afecta la salut de la mainada i que genera problemes per a les dones que són les principals responsables de la seva cura.
Activitat	Realitzar l'estudi dels cucs i de les condicions infeccioses de la pell en els gossos de les comunitats aborígens.
Indicador	Nivell d'infecció.
Acció	Enquesta sobre les diferents infeccions presents en els gossos a Ernabella i disseny d'un programa de tractament.
Resultat esperat	Reducció d'infeccions en els gossos i en les persones.
Despesa	15.000 \$ per a l'any 1989-90.

QUADRE XXXIV (continuació)	
ASSIGNACIONS GENERALS	
IMPACTE D'ACTIVITATS CLAUS SOBRE LES DONES I LES NENES DEPARTAMENT D'AGRICULTURA, SUD D'AUSTRÀLIA 1988-1990	
Programa	Manteniment de granges i suport a la comunitat rural
Motivació	Les dones que treballen i viuen en granges són les destinatàries principals de les campanyes de seguretat en granges, tant pel seu propi bé com pels problemes de salut i seguretat ocupacional d'altres membres de la família.
Activitat	Seminaris sobre la seguretat en les granges de cada Estat, coordinats conjuntament per l'Oficina de les Dones per l'Agricultura, la Joventut Rural i l'Oficina per l'Agricultura.
Indicador	Percentatge d'assistència de les dones en els seminaris.
Acció	7 seminaris durant el 1988-89. El nombre de seminaris durant el 1989-90 encara no s'havia determinat quan es van elaborar els documents utilitzats per fer aquest quadre.
Resultat esperat	Més gran consciència dels accidents potencials en les granges.
Despesa	6.000 \$ per a l'any 1988-89 i 8.500 \$ per a l'any 1989-90.
Personal a temps complert	0,1 persona.
Motivació	Necessitat d'un accés equitatiu a un programa de desenvolupament personal i de grup, com també d'incrementar les oportunitats per desenvolupar eines de lideratge que permetin que les dones tinguin un rol equitatiu dins de les activitats comunitàries.
Activitat	Moviment Rural de la Joventut en el Sud d'Austràlia.
Indicador	La proporció de sòcies ha de ser del 50 per cent.
Acció	Facilitar l'accés equitatiu als programes.
Resultat esperat	Les dones estan tenint ja un rol equitatiu en el lideratge organitzacional en l'àmbit de cada Estat. L'objectiu és que aquest rol equitatiu es produeixi també en l'àmbit de les comunitats de base.
Despesa	33.500 \$ per a l'any 1988-89 i 38.500 \$ per a l'any 1989-90.
Personal a temps complert	1 persona.
Programa	Tots els programes
Motivació	Per a la producció i manteniment de les propietats agrícoles és essencial l'accés a la informació i l'assessoria.
Activitat	Serveis d'assessoria als pagesos i als administradors de granges.
Indicador	Les dones són una minoria important de la població identificada com a agricultores i administradores, segons els cens australians. Aquesta proporció es va incrementar del 29 per cent, l'any 1981, al 34 per cent, l'any 1986. Aquest increment es deu principalment a la caiguda en nombres absoluts dels homes en aquestes categories.
Acció	Amb l'objectiu d'augmentar la confiança de les dones es van fer programes finançats per la Mancomunitat Britànica i per l'Oficina de les Dones per l'Agricultura i la Joventut Rural.
Resultat esperat	Incrementar el creixement del nombre de dones que es considera i que són considerades com una contribució positiva a la producció agrícola en el Sud d'Austràlia.

Font: *El pressupost i el seu impacte en les dones 1989-90 (1989). El pressupost i el seu impacte en les dones 1990-91 (1990).* Document núm. 5 d'Informació Financera, Adelaide: Editorial el Govern del Sud d'Austràlia.

QUADRE XXXV		
AVALUACIÓ D'OPORTUNITATS EQUITATIVES PER A LES TREBALLADORES DEL SECTOR PÚBLIC SUD D'AUSTRÀLIA 1983-1988		
	Percentatge de dones el 1983	Percentatge de dones el 1988
Categoria		
CO1 per sota la barrera	78	79
CO1 per sobre la barrera	77	92
A01 a l'A05	10	42
E01 i a sobre d'E01	7	13
Ocupació		
Secretarial i administrativa	51	62
Tècnica	22	20
Professional	5	7
El Departament no comptabilitza els treballadors aborígens. El Departament té vuitanta-set comitès amb un total de setanta-set dones membres i sis-cents trenta-dos homes membres. El pressupost per a la igualtat d'oportunitats de feina per a l'any 1989-90 és de 45.000 \$. No hi ha cap assignació específica per a les dones.		

Font: *El pressupost i el seu impacte en les dones 1989-90 (1989). El pressupost i el seu impacte en les dones 1990-91 (1990)*. Document núm. 5 d'Informació Financera, Adelaide: Editorial el Govern del Sud d'Austràlia.

Exemple 24: Impacte de gènere dels serveis atorgats per l'Oficina Defensora del Poble, Nord d'Austràlia, 1995-1998

El paper del defensor del poble consisteix a determinar i resoldre les denúncies presentades pel públic sobre accions administratives dels organismes governamentals. El quadre XXXVI presenta l'anàlisi de la utilització dels serveis de la defensoria del poble per sexe, entre el 1995 i el 1998.

QUADRE XXXVI			
UTILITZACIÓ DELS SERVEIS DEL DEFENSOR DEL POBLEPROPORCIÓ DE SERVEIS ATORGATS A LES DONES EN COMPTES DELS HOMESNORD D'AUSTRÀLIA 1995 1998			
	1995-96	1996-97	1997-98
Serveis policíacs	29%	30%	33%
Altres serveis	38%	41%	40%
TOTAL	37%	38%	38%

Font: Govern del Territori del Nord d'Austràlia (1998). *Dones en el pressupost 1998-99*. Document relacionat al pressupost. Darwin: Publicacions del Govern del Territori del Nord, pàgina 72.

Segons el quadre XXXVI, les dones tendeixen a utilitzar menys la defensoria del poble que els homes. Durant els anys 1995-1998, la informació estadística posa de manifest que la proporció de dones que utilitzen aquests serveis s'ha mantingut constant.

Arran d'aquests resultats, es van prendre diverses iniciatives, a final dels anys noranta, adreçades a les dones més joves que vivien en tot el territori i a les dones que vivien en comunitats aborígens. En concret, es van oferir presentacions d'informació sobre els serveis del defensor del poble als alumnes de les escoles secundàries. També es va du a terme una enquesta entre els grups de llengües aborígens, i es va traduir a les llengües aborígens informació sobre els serveis de la defensoria del poble.

VUITÈ PAS: canviar les polítiques i els pressupostos per tal de millorar la situació social i econòmica de les dones

Segons Sharp i Broomhill (1990), l'èxit dels pressupostos de gènere depèn de la seva capacitat de canviar la distribució dels pressupostos i d'incorporar la perspectiva de les dones a les polítiques públiques. A Austràlia, els pressupostos de gènere, de final dels anys vuitanta i principi dels anys noranta, van generar importants canvis de política. Per exemple, un descompte fiscal que es donava per tenir una parella dependent (i que, per tant, s'acostumava a donar a l'home) es va substituir per una transferència per l'atenció domèstica de les criatures, que s'atorgava a la persona que en tenia cura (normalment les dones). A més, l'ajuda federal a les famílies amb nenes a Austràlia va créixer un 27 per cent i l'assistència a la gent gran va créixer un 24 per cent durant el període 1985-1996. El nombre de places d'escoles bressol per a les dones que tenien un treball remunerat es va multiplicar per cinc, de 50.000 a 234.000 places, (Deborah Mitchell, 1999).

Per tant, és important que s'incorpori la perspectiva de gènere en la distribució de la despesa pública a mitjà termini (és a dir, per a un període de tres a quatre anys). Es tracta d'incloure les polítiques de dones en la realització dels objectius i les prioritats dels diferents departaments del Govern. Per exemple, si es vol incrementar la participació laboral, és important identificar les polítiques específiques que han de garantir que les dones dels diferents grups socials (immigrants, joves o amb alguna discapacitat) se'n beneficiïn igual que els homes. Cal, per tant, preguntar-se si seria útil la creació de més places a les llars d'infants; o si seria necessari establir una política específica que redistribueixi el temps dedicat a la família com, per exemple, la baixa per maternitat, entre les dones i els homes.

VI. INDICADORS PER AL SEGUIMENT I L'AVALUACIÓ DE L'IMPACTE DE LA DESPESA DEL GOVERN DES D'UNA PERSPECTIVA DE GÈNERE

El seguiment i l'avaluació del impacte s'han de basar en un conjunt d'indicadors que siguin capaços de posar en evidència els canvis generats pels programes, projectes i activitats. Per això és important que aquests indicadors tinguin en compte la situació de partida i s'actualitzin periòdicament. A més, és indispensable que els indicadors es posin a disposició del públic per garantir transparència en la gestió pública. Finalment, si el seguiment i l'avaluació indiquen problemes en la implementació o en els resultats, és important corregir els errors, incorporant canvis en el disseny de programes futurs o reordenant la política de despesa pública.

És recomanable determinar indicadors de seguiment i avaluació de la despesa pública entorn als quatre àmbits següents:

- 1. Indicadors d'eficiència del treball públic.** L'objectiu d'aquests indicadors és calcular l'eficiència del Govern en el procés de generació de recursos i en el procés de distribució de recursos i despesa en general.
- 2. Indicadors d'eficàcia en la realització dels objectius establerts.** Aquest tipus d'indicadors calculen la proporció de béns i serveis públics que arriben a la població que es pretén servir.
- 3. Indicadors d'equitat de gènere en la distribució dels recursos.** Aquests indicadors calculen l'esforç del Govern per incorporar la perspectiva de gènere en els seus objectius estratègics.
- 4. Indicadors de l'impacte en la població potencialment beneficiària.** Aquests indicadors pretenen calcular l'efecte dels diferents programes i serveis públics en la població potencialment beneficiària.

El quadre XXXVII mostra un conjunt d'indicadors relacionats amb aquests quatre àmbits d'anàlisi. Aquests indicadors són només il·lustratius i en cap moment pretenen ser una llista exhaustiva de tots els indicadors que cal utilitzar. De fet, es recomana que s'utilitzin i es generin indicadors específics a cada anàlisi de pressupostos de gènere. Aquests indicadors dependran de l'àmbit d'anàlisi, dels objectius de la política, programa o projecte que cal analitzar, i de les dades i recursos disponibles.

QUADRE XXXVII

PROPOSTA D'INDICADORS DE SEGUIMENT O D'IMPACTE DE LA DESPESA EN LES RELACIONS DE GÈNERE

INDICADORS	DEFINICIÓ	OBJECTIU
INDICADORS D'EFICIÈNCIA DEL TREBALL PÚBLIC		
Despesa per capita per sexe	Despesa pública total / habitants totals (diferenciat per sexe).	Calcular els recursos que el Govern destina a cadascun dels habitants dins del seu territori, diferenciat per sexe.
Despesa total per persona i per sexe	Despesa anual total / personal ocupat en el sector públic (diferenciat per sexe).	Calcular la capacitat de despesa del Govern en termes burocràtics, diferenciat per sexe.
Grau d'execució dels pressupost públic per categories d'equitat de gènere	Despesa realitzada i destinada a béns i serveis específicament orientats a les dones i les nenes / despesa pressupostada i destinada a béns i serveis específicament orientats a les dones i les nenes. Despesa realitzada i destinada a béns i serveis orientats a la societat en general / despesa pressupostada i destinada a béns i serveis orientats a la societat en general.	Calcular la capacitat del Govern per executar les despeses programades. Aquest indicador s'ha de calcular per categories d'equitat de gènere.
INDICADORS D'EFICÀCIA EN LA REALITZACIÓ D'OBJECTIUS ESTABLERTS		
Utilització de serveis públics per sexe	Usuàries / usuaris totals (per tipus de servei). Usuàries de la població objectiu / usuàries totals (per tipus de servei i sexe).	Calcular la proporció d'usuaris que són dones, per tipus de servei. Calcular la proporció d'usuaris que són població objectiu, per tipus de servei i sexe.
Cobertura dels programes públics per sexe	Beneficiaries totals que són part de la població objectiu del programa / població total que reuneix les característiques per ser població objectiu del programa, ho siguin o no (per tipus de programa i sexe).	Indicar en quina proporció els programes públics arriben efectivament a les poblacions que es pretén atendre, distingint entre homes i dones.
Filtre dels programes públics	Beneficiaries totals que NO són part de la població objectiu del programa / beneficiaries totals (per tipus de programa i sexe).	Indicar en quina proporció els programes públics beneficien a qui no ha estat considerat part de la població objectiu, distingint entre homes i dones.
INDICADORS D'EQUITAT DE GÈNERE EN LA DISTRIBUCIÓ DELS RECURSOS		
Recursos dirigits a l'equitat de gènere	Despesa destinada a béns i serveis específicament orientats a les dones i les nenes / despesa total.	Calcular la proporció dels recursos que es destinen a projectes i activitats orientades a afavorir l'equitat de gènere.
Proporció de treball voluntari en els programes públics	Nombre total d'hores de feina no remunerada, per sexe, en programes públics valorat en unitats monetàries / despesa pública total en aquests programes.	Calcular la proporció en què els programes públics depenen del treball voluntari.
Existència de la perspectiva de gènere en els plans sectorials i globals	Nombre d'objectius estratègics que mencionen la dimensió de gènere / nombre d'objectius totals. Nombre de dones que participen en reunions o tallers que formen part del procés pressupostari participatiu / nombre total de participants.	Indicar la proporció en què la perspectiva de gènere ha estat incorporada en els objectius estratègics del sector o del Govern que s'analitza.
Participació de les dones en el procés pressupostari participatiu	Nombre de dones que formen part dels grups directius en els quals es prenen decisions relacionades amb els processos pressupostaris participatius / nombre total de participants.	Calcular la presència i participació de la dona en els processos pressupostaris participatius.
INDICADORS DE L'IMPACTE EN LA POBLACIÓ POTENCIALMENT BENEFICIÀRIA		
Accés a serveis de salut per sexe	Nombre de dones i homes que assisteixen a una consulta mèdica i es declaren malalts (diferenciat per sexe) / nombre de dones i homes que assisteixen a una consulta.	Calcular el grau d'ús del les persones que estan malaltes pel que fa als serveis de salut.
Diferències salarials	Remuneració mitjana de les dones i dels homes que treballen per compte d'altri. Salari de mitjana per hora de les dones i dels homes que treballen per compte d'altri.	Calcular les diferències salarials entre les dones i els homes, per tipus de feina i per tipus de sector (públic o privat). Calcular les diferències salarials entre les dones i els homes, per tipus de feina i per tipus de sector (públic o privat).
Participació de les dones en el món de l'empresa	Nombre d'empresàries / nombre d'empresaris totals.	Calcular les diferències de gènere en el sector de la petita, mitjana i gran empresa.
Disponibilitat de serveis per a la cura de l'infant (escoles bressol)	Places disponibles / nombre total d'infants menors de 6 anys d'edat.	Indicar la demanda no satisfeta de serveis de cura de l'infant.
Cobertura de serveis per a la cura de nenes i nens	Nombre de nenes i nens menors de 5 anys que assisteixen a algun establiment d'educació infantil o escola bressol / nombre total de nenes i nens d'aquestes edats (diferenciat per sexe).	Indicar el grau d'atenció a les necessitats educacionals de les nenes i els nens en edat preescolar.
Incidència de la violència sexual contra la dona	Nombre de dones víctimes de violència sexual que van posar una denúncia / nombre total de dones en la localitat en qüestió (diferenciat per edat).	Indicar la proporció de dones agredides sexualment que van posar una denúncia.
Incidència de la violència domèstica contra la dona	Nombre de dones víctimes de violència domèstica que van posar una denúncia / nombre total de dones en la localitat en qüestió (diferenciat per edat).	Indicar la proporció de dones agredides per algun membre de la seva família que van posar una denúncia.

Font: Quadre obtingut d'UNIFEM. *Hacia la Transparencia y la Gobernabilidad con Equidad. Presupuestos Sensibles al Género en la Región Andina*, 2004. Capítol 2: "Análisis del presupuesto público con enfoque de género". Bethsabé Andía Pérez i Arlette Beltrán Barco.

VII. PROBLEMES FREQUENTS

L'anàlisi de la despesa pública, des de la perspectiva de gènere, no és gens fàcil i sovint topa amb molts problemes. A continuació, discutim alguns dels problemes més comuns.

- **Invisibilitat de la persona beneficiària.** La distribució de la despesa tradicional dificulta l'anàlisi per sexe de les beneficiàries i beneficiaris potencials, perquè la despesa s'adreça a programes o a polítiques per als quals la destinatària o destinatari final no és la persona sinó un projecte, com un edifici o una carretera, o una activitat específica.
- **Manca d'informació bàsica per dur a terme l'anàlisi de la despesa des d'una perspectiva sensible al gènere.** Molt freqüentment, no es disposa de les dades necessàries per fer l'anàlisi de la despesa des d'una perspectiva de gènere. Per exemple, no es disposa d'informació sobre la utilització dels recursos públics, sobre les opinions de les dones i dels homes de com els serveis i els programes públics satisfan les seves necessitats o sobre la utilització del temps. La manca d'aquesta informació dificulta i limita l'anàlisi de les despeses des d'una perspectiva de gènere.
- **Manca d'informació desagregada per sexe.** Molt sovint, no es disposa d'informació desagregada per sexe. Per exemple, en el cas de les despeses públiques, les partides pressupostàries no acostumen a aparèixer desagregades per sexe.
- **A priori o a posteriori.** A vegades, a priori no es pot saber quin serà l'efecte de gènere d'una intervenció específica. Per exemple, en el cas que es realitzi la privatització d'un servei públic, les seves conseqüències no es faran evidents fins després de la privatització i, per tant, l'única anàlisi que es pot fer és una anàlisi a posteriori.
- **Resistència política en l'ús de certs instruments d'anàlisi.** Hi pot haver una certa resistència política a utilitzar alguns instruments d'anàlisi. Per exemple, si bé s'acostuma a comentar les implicacions del treball domèstic no remunerat fet per les dones, l'anàlisi de la despesa, des d'una perspectiva de gènere, no sol incloure l'economia del treball domèstic i comunitari no remunerat.
- **Omissió del tema d'igualtat d'oportunitats en la majoria de documents de planificació i desenvolupament.** Tot i que tots els països tenen documents oficials, com

el Pla d'igualtat d'oportunitats, en els quals es parla d'igualtat d'oportunitats, aquesta retòrica no ha estat acompanyada per una assignació de recursos que afavoreixi una disminució de les diferències de gènere o una millora dels drets de les dones. La majoria de països, per exemple, no ha incorporat la perspectiva de gènere en els plans de desenvolupament local, en els quals es planifiquen les estratègies de desenvolupament a mitjà i llarg termini. Això és particularment preocupant perquè, en moltes ocasions, les assignacions pressupostàries estan condicionades al compliment dels objectius i les accions d'aquests plans de desenvolupament.

- **Existència de fortes restriccions pressupostàries.** Les restriccions pressupostàries han estat una de les principals limitacions a l'hora de presentar propostes o alternatives als pressupostos existents. Per restriccions pressupostàries entenem condicionalitats que existeixen en els ingressos o en les despeses que limiten la seva lliure assignació. En el cas dels ingressos dels governs locals, molts estan determinats per programes específics. Per exemple, el 33 per cent dels ingressos de Villa El Salvador, al Perú, provenien del Fons de Compensació Municipal (FONCOMUN) que estableix que almenys un 70 per cent d'aquests ingressos s'havia de destinar a projectes d'inversió, i no es podia destinar més del 30 per cent a despeses corrents (Andía i Beltran 2002). En el cas de les despeses, ens trobem que gran part del pressupost ja està assignat a pagar el deute existent.

VIII. LLIÇONS I SUGGERIMENTS

A continuació, es presenten algunes de les lliçons de diverses experiències internacionals i de l'experiència obtinguda en la realització de l'anàlisi del pressupost d'activitats esportives del Consell Català de l'Esport per a l'any 2005. Lliçons que poden ser útils a l'Institut Català de les Dones en el procés de generació i consolidació del procés d'implementació de l'anàlisi de la despesa pública des d'una perspectiva de gènere a Catalunya.

- ***Realització dels pressupostos de gènere dins de cada Departament.*** És clau que cada dependència governamental presenti una anàlisi de la seva despesa anual relacionada amb les fites aconseguides pel Govern en temes de polítiques de dones. En concret, és important que cada Departament faci una auditoria de tots els seus programes i totes les seves despeses, incloent-hi els programes que no estaven específicament destinats a qüestions de polítiques de dones.
- ***Necessitat que el Departament d'Economia i Finances sigui un soci essencial en el procés de generació i consolidació dels pressupostos de gènere, conjuntament amb l'Institut Català de les Dones.*** Per tal de garantir un enfocament més macroeconòmic i evitar que els pressupostos de gènere quedin relegats a simples avaluacions d'alguns programes o polítiques específiques, és important que el Departament d'Economia i Finances tingui un rol important en els pressupostos de gènere. Ara bé, atès que generalment els funcionaris del Departament d'Economia i Finances no són experts en temes de gènere, és important que aquest Departament no implantí el procés. La implementació dels pressupostos de gènere es pot fer a cada dependència governamental, preferiblement amb l'ajut d'un marc institucional fort de coordinació de les polítiques d'igualtat de gènere.
- ***Necessitat d'un marc institucional fort dins del Govern que empoderi les futures o ja existents unitats coordinadores de les polítiques de les dones.*** És important que hi hagi un marc institucional d'unitats coordinadores de les polítiques de les dones en els diferents àmbits del Govern que permeti coordinar les polítiques d'igualtat de gènere. El cas australià és un clar exemple en què el sistema de polítiques de dones va establir una xarxa d'unitats especialitzades en polítiques sobre dones dins de les diferents dependències governamentals, cosa que va permetre iniciar i propulsar els pressupostos de gènere.

- **La importància de la col·laboració entre departaments i dins dels departaments per facilitar l'accés i l'intercanvi d'informació i dades sobre les polítiques i pressupostos del Govern.** Malgrat que l'anàlisi es faci dins del Govern i, per tant, hi hagi un accés directe a informació privilegiada, l'experiència demostra que l'accés a les dades molt sovint és difícil, perquè no es des d'una manera sistemàtica o perquè prové de diferents departaments. Per tal de reduir aquest problema, és molt important la col·laboració entre departaments i dins dels departaments.
- **Necessitat que en el procés de pressupostos de gènere hi participin un gran nombre de persones dins del Govern, sobretot en posicions d'influència.** Quan en el procés de pressupostos de gènere hi participen un gran nombre de persones dins del Govern, sobretot en posicions d'influència, els resultats i els canvis a favor de la igualtat de gènere tendeixen a ser més duradors. Així, en el cas australià, la forta participació, en tots els àmbits de la burocràcia i dels diferents governs, va tenir un impacte més important en la presa de consciència de gènere dins de la burocràcia i del Parlament australià que el que haurien pogut tenir les publicacions dels documents dels pressupostos de gènere.
- **La importància que s'adopti una estratègia participativa de la societat civil.** Tant la iniciativa sud-africana Parlament-ONG, com la iniciativa canadenca o de la regió andina han adoptat una estratègia participativa que ha inclòs grups d'interès molt diferents, tant en l'àmbit social, com ètnic, educacional o ideològic. Adoptar aquesta estratègia participativa els ha permès no només fer pressupostos de gènere, sinó que també els ha permès transmetre a la societat la importància d'incorporar el gènere en les polítiques macroeconòmiques.
- **La importància que el Govern faci una declaració anual de la relació entre la política pressupostària i les polítiques d'igualtat de gènere.** Aquest punt és important perquè porta el debat feminista dins l'àrea de la macroeconomia, i canvia l'enfocament de l'impacte de la política del Govern de l'àmbit microeconòmic a l'àmbit macroeconòmic. El desenvolupament d'estudis acadèmics recents que intenten portar el debat feminista dins de la teoria macroeconòmica són un avanç important, que cal incorporar en les properes iniciatives de pressupostos de gènere dels diferents països.
- **La importància que s'institucionalitzi la perspectiva de gènere en els mecanismes pressupostaris i de planificació.** La institucionalització de la perspectiva de gènere en els mecanismes pressupostaris i de planificació garanteix que, més enllà de les voluntats polítiques conjunturals i dels temps electorals, els pressupostos de gènere s'utilitzin com una eina de l'operativa governamental.
- **La importància de demanar i donar suport a la creació de noves variables per facilitar la consciència de gènere en l'anàlisi del marc macroeconòmic.** És molt important que es recullin i s'utilitzin variables que facilitin l'anàlisi de gènere dins de l'estudi microeconòmic i macroeconòmic de l'economia. Per exemple, és important que es facin enquestes de la utilització del temps que permetin calcular el treball no remunerat i quantificar l'impacte que pot tenir transferir responsabilitats del sector públic al sector reproductiu no remunerat. També és clau que es generin nous indicadors de benestar social, com també indicadors desagregats per sexe i altres variables d'interès.
- **Capacitat d'intervenir en el procés de decisió del pressupost des de dins del Govern.** És important que l'anàlisi de la despesa des d'una perspectiva de gènere dins de cada Departament faci recomanacions i faciliti canvis dins de les polítiques, els processos i l'assignació de recursos. Per exemple, a Austràlia, els pressupostos de gènere fets entre 1985 i 1996 van ajudar que es desenvolupessin i s'utilitzessin dades desagregades

gades per sexe dins de cada Departament. Un altre resultat va ser que, en aquell període, les despeses en àrees rellevants per a les dones van créixer substancialment a Austràlia.

- ***La importància de basar el disseny de polítiques en les diferents experiències dels homes i les dones dins del mercat laboral i el mercat no remunerat.*** Atès que les experiències dels homes i les dones en el mercat laboral i el mercat no remunerat són diferents, l'impacte de les polítiques del Govern no són neutrals al gènere. Per tant, és important que a l'hora de determinar la distribució de la despesa pública s'incorporin les diferents responsabilitats i rols de les dones i dels homes dins de la societat.
- ***La importància d'incorporar en el marc de l'anàlisi de la macroeconomia la importància de la reproducció social dins l'economia.*** És vital que el marc d'anàlisi de la macroeconomia inclogui tant el sector productiu com el sector no remunerat. Per exemple, una política social que redueixi les despeses socials (en seguretat social o assistència a l'infant, per exemple) està traspasant les responsabilitats del sector públic al sector productiu no remunerat, la qual cosa incrementa les tasques no retribuïdes de les dones i limita les seves oportunitats d'igualtat en el mercat laboral.
- ***La importància que s'utilitzin tots els instruments d'anàlisi dels pressupostos de gènere.*** Atès que hi ha una gran varietat d'eines per a l'anàlisi de la despesa des d'una perspectiva sensible al gènere, és important que, sempre que sigui possible, s'utilitzin quantes més eines millor. Els pressupostos de gènere d'UNIFEM a la regió andina són un bon exemple, en els quals s'han usat diferents eines metodològiques per a l'anàlisi dels pressupostos de gènere d'acord amb les realitats institucionals locals i les disponibilitats de recursos i dades dels diferents municipis.
- ***Necessitat que les eines metodològiques per a l'anàlisi dels pressupostos de gènere s'adaptin a les realitats locals, nacionals i regionals.*** Les diferències institucionals, polítiques, culturals i socials dels diferents països, com també les diferents disponibilitats de recursos i dades dels diferents governs fa que no hi hagi una recepta única per als pressupostos de gènere. Per tant, cal adaptar les diferents eines disponibles a les realitats i necessitats de cada localitat.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Andía B., Beltrán A. "Análisis del Presupuesto Público con Enfoque de Género: Sistematización de Experiencias de la Región Andina y Propuesta Metodológica". Capítulo 2 a UNIFEM, *Hacia la Transparencia y la Gobernabilidad con Equidad. Presupuestos Sensibles al Género en la Región Andina*, 2004.
- Bakker I. (ed.). *Rethinking Restructuring: Gender and Change in Canada*. Toronto: University of Toronto Press, 1996.
- Bellamy, K. *La Introducción de los Presupuestos de Género y el Grupo de Mujeres del Reino Unido para los Presupuestos*. Emakunde, Instituto Vasco de la Mujer, 2001.
- Bittman, M. i Pixley, J. *La Vida Doble de la Familia: Mitos, Esperanzas y Experiencias*. Sydney: Allen and Unwin, 1997.
- Budlender, D. *The Women's Budget*. Cape Town: Institute for Democracy in South Africa, 1996.
- Budlender, D. *The Women's Second Budget*. Cape Town: Institute for Democracy in South Africa, 1997.
- Budlender, D. *The Women's Third Budget*. Cape Town: Institute for Democracy in South Africa, 1998.
- Budlender, D. *The Women's Fourth Budget*. Cape Town: Institute for Democracy in South Africa, 1999.
- Budlender, D. "The Political Economy of Women's Budgets in the South". *World Development*, vol. 28, núm. 7, 1365-1378, 2000.
- Budlender, D., Sharp, R. *¿Cómo Realizar un Análisis de Presupuesto con Sensibilidad al Género? Investigaciones y Prácticas Contemporáneas*. Secretaría de la Mancomunidad Británica y Agencia Australiana para el Desarrollo Internacional (AUSAID), Canberra, 1998.
- Cagatay N., Elson D., Grown C. "Introduction". *World Development*, vol. 23, núm. 11, 1857-36, 1995.
- Centre d'Investigació de les Dones, Sri Lanka. "Percepció de les dones dins de les famílies econòmicament marginades", *Facetes del canvi: dones a Sri Lanka 1986-95*, 1996.
- Commonwealth d'Austràlia. *Women's Budget Program: An Assessment of the Impact on Women of the 1986-87 Budget*. Camberra: Servei de Publicacions del Govern d'Austràlia, 1986.
- Commonwealth Secretariat. *Gender Budget Initiative*. Londres: Commonwealth Secretariat, 1999.
- Dávila Díaz, M. *Presupuestos Públicos con Perspetiva de Género*. Instituto Andaluz de la Mujer, Junta de Andalucía, 2003.

- Direcció Australiana d'Estadística. "Com els australians utilitzen el seu temps", publicació revisada. Canberra: Direcció Australiana d'Estadística, 1994.
- Elson D. "Integrating Gender Issues into National Budgetary Policies and Procedures: Some Policy Options". *Journal of International Development*, 1998.
- Emakunde, Instituto Vasco de la Mujer. *Presupuestos Públicos en Clave de Género, Dossier Informativo*. Emakunde, Instituto Vasco de la Mujer, Gobierno Vasco, 2001.
- Generalitat de Catalunya. *Informe econòmic i financer 2005*. Generalitat de Catalunya, 2004.
- Generalitat de Catalunya. *Projecte de Llei, memòria explicativa del pressupost de la Generalitat de Catalunya per al 2005*. Generalitat de Catalunya, 2004.
- Govern del Territori del Nord d'Austràlia (1998). *Dones en el pressupost 1998-99*. Document relacionat al pressupost. Darwin: Publicacions del Govern del Territori del Nord.
- Govern del Sur d'Austràlia. *El pressupost i el seu impacte en les dones 1989-90 (1989). El pressupost i el seu impacte en les dones 1990-91 (1990)*. Document núm. 5 d'Informació Financera, Adelaide: Editorial el Govern del Sud d'Austràlia.
- Institut Català de les Dones. *V Pla d'acció i desenvolupament de les polítiques de dones a Catalunya, 2004-2007*. Institut Català de les Dones, Generalitat de Catalunya, 2004.
- Henshal Momsen J., *Dones i desenvolupament en el Tercer Món*. Londres i Nova York: Routledge, 1991.
- MacDonald M. "Economic Restructuring and Gender: Feminist Policy Initiatives". *World Development*, vol. 32, núm. 11, 20005-20017, 1995.
- Mitchel D. "Family Policy and the State in Linda Hancock (ed.)". *Women, Public Policy and the State*, 73-98. Melbourne: MacMillan, 1999.
- Office of the Status of Women, Tasmania. *Women's Budget State of Tasmania, 1996-97*. Hobart. Government of Tasmania, 1997.
- Rodríguez Planas, N. *Pressupostos de gènere*. Eines; 3. Institut Català de les Dones, Generalitat de Catalunya, 2006.
- Rodríguez Planas, N. *Anàlisi de la despesa pública en activitats esportives del Consell Català de l'Esport des d'una perspectiva de gènere*. Institut Català de les Dones, Generalitat de Catalunya, 2005.
- Sharp, R., Broomhill, R. *Shortchanged: Women and Economic Policies*. Sydney. Allen and Unwin, 1988.
- Sharp, R., Broomhill, R. "Women and Government Budgets". *Australian Journal of Social Issues*, vol. 25, núm. 1, 1-14, 1998.
- Sharp, R., Broomhill, R. *Australia's Role in the Development of Gender Sensitive Budgets*. Document presentat en els seminaris d'UNDP i UNIFEM, UNDP, Nova York, 28-30 juny, 1999.

- Sharp, R., Broomhill, R. "Budgeting for Equality: The Australian Experience". *Feminist Economics*, vol 8, núm. 1, 25-47, 2002.
- UNIFEM. *Gender Budget Initiatives, Strategies, Concepts, and Experiences*. Brussel·les, 16-18 octubre 2001.
- UNIFEM. *Hacia la Transparencia y la Gobernabilidad con Equidad. Presupuestos Sensibles al Género en la Región Andina*, 2004.
- Van Beveren, J., van Osch, T., Quinn, S. *Budgeting for All, Manual for Local Gender Budget Initiatives*. V&Amp, Vrouwen Alliantie media productions, 2004.
- Withers G., Throsby D., i Johnston K. *Despesa pública a Austràlia*, document núm. 3 de la Comissió Consultora per a la Planificació Econòmica, Canberra: Servei de Publicacions del Govern d'Austràlia, 1994.